
” ..DUNSKÆG OG DE
BLØDESTE, BRUNE ØJNE.
MEN MED ET STORT
AUTOMATVÅBEN I
HÆNDERNE ”

ET SOCIOLOGISK STUDIE AF MEDIERNES
FREMSTILLING AF SKUDEPISODERNE I
KØBENHAVN, FEBRUAR 2015

*”..BEARD AND THE SOFTEST, BROWN EYES. BUT WITH A BIG AUTOMATIC WEAPON IN HIS
HANDS” - A SOCIOLOGICAL STUDY OF THE MEDIA'S PORTRAYAL OF THE COPENHAGEN SHOOTINGS IN
FEBRUARY 2015*

Julie Dreier Jakobsen

Syddansk Universitet, Esbjerg

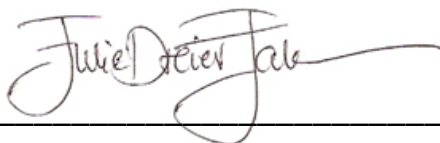
*Sociologi og Kulturanalyse
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet*

Vejleder: Pia Heike Johansen

Anslag: 90.764 – 38 sider

Reeksamen august 2015

"Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne rapport. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og rapporten eller væsentlige dele af den har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsesammenhæng."

A handwritten signature in black ink, reading "Julie Dreier Jakobsen". The signature is written in a cursive style with a long horizontal flourish extending to the right. It is positioned above a solid horizontal line.

Julie Dreier Jakobsen

SUMMARY

This bachelor thesis, titled "*...danskæg og de blødeste, brune øjne, men med et stort automatvåben i hænderne*" – *A sociological study of the media's portrayal of the Copenhagen shootings in February 2015*, examines the political discourses that arose in the aftermath of the shootings in Copenhagen in February 2015 and in which way – if in any – they are affected by or related to certain ethnic groupings.

The analysis is based on a broad selection of articles, counting 206 in total, from five danish newspapers from the 15th of February to the 22nd of February 2015. The articles are all directly related to the shootings after a screening process and found by an Infomedia search in which the keywords 'terror' and 'freedom of speech' were used. These were chosen as a result of the first statement the Danish government gave just hours after the shooting, declaring that there had been an attack and it was considered as terrorist action.

Through analytical tools provided by discourse theorists, Ernesto Laclau and Chantal Mouffe, discourse practices revolving around the shootings have been mapped. No discourse opposed the one categorizing it as a terrorist attack, which means the framings should be seen in the light of this. The media then focused its attention to coining the term 'terror'. Four dominating discourses were identified; 're-nationalization', 'Islamism', 'social marginalization' and 'reactions'. Of the four of them, the framing of terror as 'Islamism' was the by far the one dominating the discourses. Here words like 'anti-democratic', 'surprising', 'violent', 'fanatism', 'extremism' are used as describing not just Islamism but also the general Muslims. The sponsors of this framing view immigration as a huge contributor to the problems Europe have with terrorism. The 're-nationalization' discourse is framing Denmark by words like 'democratic', 'openness', 'trust', 'freedom', 'right' etc. which both helps creating a feeling of community in a moment of despair, but also serves as working as creating a dichotomy for the discourse of Islamism.

In total opposition to this discourse is the framing of terror as a social problem constituted by both social marginalization and the harsh rhetoric on ethnic minorities. The last discourse doesn't see terror as the biggest threat to modern, Western societies, but our reaction to it. In our attempt to secure our societies from threats of terror through surveillance we come to comprise the very values on which we have build our society.

"Kriser åbner for politisk diskussion og sætter samfundets modsætninger op med farver."

- Ernesto Laclau

INDHOLDSFORTEGNELSE

SUMMARY

1. INTRODUKTION	1
1.1 PROBLEMFELT.....	4
1.2 PROBLEMFORMLERING	5
2. LITTERATURSTUDIUM	5
2.1 DET ANDET KØN	6
2.2 MINORITETER I DANMARK	8
2.2.1 <i>Det offentlige klima</i>	9
2.2.2 <i>Lovgivningen på udlændingeområdet</i>	11
2.3 NYDANSKERE I NYHEDSBILLEDET	12
2.3.1 <i>Nydanskere underrepræsenterede i medierne</i>	13
2.3.2 <i>Kriminalitet og integration</i>	14
3. DEN TEORETISKE RAMME	16
3.1 LACLAU OG MOUFFE: DISKURSTEORIENS POLITISKE PERSPEKTIV	16
3.1.1 <i>Delvis fiksering af mening: Artikulation og nodalpunkter</i>	17
3.1.2 <i>Antagonisme, ækvivalens- og differenskæder</i>	18
3.1.3 <i>Politisk hegemoni</i>	19
4. DET METODISKE AFSÆT	20
4.1 DET VIDENSKABSTEORETISKE STÅSTED: POSTSTRUKTURALISMEN	20
4.2 DATAINDSAMLING – OM VALG AF MEDIER OG PERIODISERING	22
4.3 DEN KVALITATIVE DATABEHANDLING: DISKURSANALYSE	26
4.4 UNDERSØGELSENS VALIDITET OG FEJLKILDER	27
5. ANALYSE	28
5.1 EN FORTÆLLING OM EN NY VIRKELIGHED OG UTRYGHED	29
5.2 EN RE-NATIONALISERINGSPROCES.....	30
5.2.1 <i>Et angreb på danske værdier</i>	31
5.3 TERROR: DET HANDLER FØRST OG FREMMEST OM ISLAMISME	33
5.3.1 <i>Truslen i vor midte</i>	36
5.4 TERROR: SOCIAL MARGINALISERING OG KAMPEN MOD ISLAM.....	38
5.5 DEN EGENTLIGE TRUSSEL ER VORES REAKTION.....	40
5.6 SMÅ STREJF AF NUANCER	41
7. KONKLUSION	42
REFERENCER	44
BILAG 1: EGEN-EVALUERING	63
BILAG 2: LÆSERTAL FRA INDEX DANMARK – 2. HALVÅR 2014	65

1. INTRODUKTION

Et studie fra 1988 fastslog 109 forskellige definitioner af termen 'terror' (Golder & Williams 2004: 270). Begrebet er stærkt politiseret, hvilket muligvis indkapsles bedst i klicheen om, at *"one person's terrorist is another person's freedomfighter"* (Golder & Williams 2004: 272). Af samme årsag er det ej heller lykket verdenssamfundet at blive enige om én generel definition (Golder & Williams 2004: 270). Ikke desto mindre synes det, at terror er blevet en stadig større del af den politiske diskurs de seneste årtier og er således også blevet en del af virkeligheden omkring os. Netop derfor peger Ben Golder og George Williams i artiklen *What is 'terrorism'? Problems of legal definition* (2004) på nødvendigheden af en definition og en konkretisering af begrebet:

"Due to the serious legal, political, social, cultural and economic consequences of describing someone as a terrorist, or an action as terrorism, lawyers must seek to describe the concept with as much precision as possible. One danger is that if terrorism is not so defined, the powers of the State may extend very far indeed." (Golder & Williams 2004: 271-272).

Uden en entydig definition antager begrebet en flygtig form, som er til konstant forhandling og åben for påvirkning. Det betyder, at vores forskellige italesættelser af fænomenet i det daglige er med til at forme det og tillægge det en særlig værdi og betydning. Denne proces hjælper os til en forståelse af den sociale virkelighed, men heri ligger også den fare, som Golder og Williams understreger i ovenstående citat. I medierne kan man finde flere eksempler på dette:

Overskrifterne i medierne den 19. juni 2015 lød blandt andre *Menneskejagt i USA: Mand amok i 'sort' sydstatskirke – ni dræbt* (Struck 2015), *USA-korrespondent: Skyderi i kirke anses for en hadforbrydelse* (Feld & Pedersen 2015) og *Sorte kirkegængere mejet ned* (Mouritzen 2015). 21-årige Dylann Roof havde skudt og dræbt tre mænd og seks kvinder ved

en bibelklasse i metodistkirken, Emanuel A.M.E, i Charleston, South Carolina, USA (Marszal et al. 2015). Kirken er historisk for sin centrale rolle i kampen for afroamerikaneres borgerrettigheder og har en overvejende afroamerikansk menighed (Feld & Sørensen 2015, Crilly 2015). Motivet? Ifølge gerningsmanden selv, var han nødsaget til det, da *"you [afroamerikanere] rape our women and you're taking over our country"* (Marszal et al. 2015). Til medierne har Roofs bofælle udtalt, at Roofs ønske var at starte en borgerkrig og planlægningen havde stået på i over et halvt år (Shapiro 2015, Thomasen 2015). Dylann Roof er siden blevet tiltalt for mord, mordforsøg og våbenbesiddelse, og grundet sagens omstændigheder anses det af Justitsministeriet som værende en potentiel hadforbrydelse (Orjoux 2015).

Et halvt år forinden flygtede de to fransk-algeriske Kouachi-brødre fra et redaktionsmøde på den parisiske satireavis, Charlie Hebdo. Med ordene *"On a vengé le prophète Mohammed! On a tué Charlie Hebdo"*¹ (Kovacs & Mareschal 2015) efterlod de sig 12 dræbte og 11 sårede personer (Willum 2015). Kort inden flugten havde de overbragt et budskab til en kvindelig medarbejder: *"Vi dræber ikke kvinder. Men tænk over, hvad du gør. Det, du gør, er ondt"* (Willum 2015). Den 9. januar stormede politiet den bygning, hvor brødrene havde forskanset sig – begge blev dræbt af franske specialstyrker (Dinesen 2015). Senere samme aften påtog al-Qaeda i Yemen sig ansvaret for angrebet (Nielsen & Albrechtsen 2015). Et udpluk af artikler fra en Infomedia-søgning på ordet 'Paris', dagen efter Charlie Hebdo-angrebet den 7. januar i år, lyder: *Terroristerne er meget professionelle* (Nielsen et al. 2015), *Debat: Terrorismen vil aldrig vinde over os* (Andersen 2015) og *Ledende artikel: Kulturkrig i Paris* (Mikkelsen et al. 2015).

To drabelige episoder. To forskellige overbevisninger. To forskellige, omend politiske, mål. To forskellige fortællinger i medierne; én om had og én om terror og kulturkrig. I artiklen *Disparate Legal Treatment of Muslims and the Radical Right* (2015) sætter sociolog, Naomi Braine, blandt andet fokus på netop ovenstående problematik. Siden 11. sep-

¹ Oversat: Vi har hævnnet profeten, Mohammed. Vi har dræbt Charlie Hebdo.

tember 2001 er flere blevet dræbt ved højreorienterede aktioner end ved såkaldte jihadist angreb i USA (New Amerika). Alligevel står angreb som Charlie Hebdo som stærkere symboler på terror i vores bevidsthed end eksempelvis angrebet på Utøya i 2011 (Braine 2015).

En del af årsagen hertil skal, ifølge Braine, findes i diskursen om terror, hvori muslimer italesættes, som repræsentanter for større terrornetværk uden for landets grænser, mens højrefløjsektremister i langt højere grad fremstilles som en ensomme ulve, der handler ud fra egne overbevisninger. Det til trods for, at de ofte selv ser sig som repræsentanter for en gruppe eller organisation med et højere formål (Braine 2015). Det har ifølge Braine den konsekvens, at højrefløjsektremister sjældent retsforfølges som terrorister, da de er indfødte og ikke på samme måde udgør en risiko. Muslimer derimod bliver henledt til en position som 'fremmede':

"[...]troubled but patriotic Americans, while Muslim men – particularly young men – are constantly monitored as intrinsic security risks. In the process, Muslims lose Constitutional protections for belief, speech, and association – forced to inhabit an ambiguous territory as "un-American" and presumptively foreign." (Braine 2015).

Påstanden underbygger hun blandt andet med eksempler fra rapporten *Illusion of Justice: Human Rights Abuses in U.S. Terrorism Prosecutions* (2014) af Columbia University Law School og Human Rights Watch. Her peges der på en række sammenlignelige sager, hvor anklagen lyder på 'forsøg på at begå terror' og 'konspiration' – altså sager, hvor der endnu ikke er begået nogen form for vold. I sager med højrefløjsektremisne er der eksempler på, at anklagede er blevet frifundet med henvisning til, at had til systemet ikke nødvendigvis er et bevis på konspirationer om terror, hvorimod *"when Muslims express hostility towards the U.S. government or law enforcement, this has been treated as evidence of radicalization and intent to engage in acts of terrorism"* (Braine 2015). Således bliver etnicitet og religiøse tilhørsforhold udslagsgivende for italesættelsen og fortolkningen af virkeligheden.

1.1 Problemfelt

Lørdag den 14. februar 2015 befandt Danmark sig midt i det, der siden hen er blevet omtalt som en national krise. Politikere og de danske medier var hurtigt klar med svar: Danmark var blevet ramt af terror.

Denne eftermiddag havde Lars Vilks Komiteen inviteret til debat i kulturhuset, Krudttønden, på Østerbro. Omdrejningspunktet for debatmødet var grænser; hvor går grænsen mellem ytringsfrihed, blasfemi og kunst? (Lars Vilks Komiteen). Debatmødet var knapt begyndt førend en salve af skud blev affyret mod kulturhuset (Nielsen 2015). Lars Vilks, svensk kunster og kunstprofessor og bedst kendt for sin afbildning af Muhammed som en hund (Sørensen 2015), mener selv at have været målet for attentatet (Nielsen 2015). Med dette indledtes en intens menneskejagt i Københavns gader, som fik sin ende søndag morgen den 15. Februar, da den formodede gerningsmand – en ung, palæstinensisk mand – blev dræbt i en skudveksling med politiet (Nielsen 2015). Forinden havde han såret fem politibetjente og taget to liv – filmmanden Finn Nørgaard, deltager ved debatarrangementet, og jødiske Dan Uzan, som stod vagt ved en bar mitzvah i synagogen i Indre by.

Ifølge lic.jur., Preben Wilhjem, skal man forholde sig til lovgivningen på området, som siger, at terror skal ramme vilkårligt og skabe omfattende utryghed i befolkningen. Angrebet på Krudttønden og den jødiske minoritet var derimod målrettet og dermed underlagt paragraf straffelovens § 81, som forholder sig til kriminalitet begået med baggrund i etnicitet, tro, seksuel orientering eller på baggrund af lovlige ytringer i det offentlige rum (Wilhjem 2015). Wilhjem mener ikke, at det er ligegyldigt om angrebet italesættes som terror eller ej, da det medfører en lang række vidtgående beføjelser til myndighederne, som har betydning for retssikkerheden for den enkelte. Netop derfor skal begrebet 'terror' bruges, som det var tiltænkt tilbage i 2001, meget skærpet (DR2 Deadline). Der hersker en del uenighed om denne betragtning, hvilket blot vidner om den kompleksitet der omgærder fænomenet. Hvis angrebet ikke er terror juridisk set, er det så moralsk? Det er med udgangspunkt i skildret problemstilling omkring diskursernes magt, at jeg ved hjælp af Laclau og Mouffes diskursteori ønsker at undersøge;

1.2 Problemformulering

Hvilke(n) fortælling(er) konstrueres i den politiske offentlighed i dagene umiddelbart efter skudepisoderne i København, februar 2015?

- og hvordan knyttes de givne diskurser til forskellige befolkningsgrupper i det danske samfund?

2. LITTERATURSTUDIUM

I det følgende præsenteres tre udvalgte artikler og rapporter med det for øje at give et indblik i en del af den eksisterende litteratur på området omkring det diskursive felts betydning for vores forståelse af virkeligheden og verden omkring os. Forskningen på feltet er stort og derfor er litteraturstudiet langt fra udtømmende. Det skal derfor i høj grad ses som en introduktion til nogle af de problematikker, som rører sig på feltet.

Første del af litteraturstudiet bevæger sig udelukkende på det teoretiske plan. Her søger jeg, gennem Simone de Beauvoirs bidrag til forståelsen af kønsroller, at kridte banen op for, hvordan identiteter produceres og reproduceres i sproget – selv uden at vi er fuldt ud bevidste herom. Således anses Beauvoirs teoretisering af den historiske undertrykkelse af kvinden stadig for at have været et vigtigt værk for kvindebevægelsen senere i '70erne (Christensen 2011). Hensigten med denne del er at tydeliggøre fænomenerens flygtighed og foranderlighed i ægte konstruktivistisk stil.

I anden del af litteraturstudiet skærpes fokus og der forsøges her gennem både kvalitative og kvantitative studier at belyse, hvordan det politisk diskursive rum - hvad enten det er medier, politikere eller meningsdannere – bidrager til en særlig forståelse af minoriteter i Danmark. Her problematiseres blandt andet det billede medierne tegner af etniske minoriteter i kraft af de positioner de bliver tildelt i nyhedsdækningen. Fokus rettes også mod, hvordan der også i lovgivningen kan spores diskrimination mod særlige befolkningsgrupper. Formålet hermed er at gøre opmærksom på særligt det etiske ansvar, som meningsdanner og ikke mindst medier bærer i forbindelse med at skabe et så repræsentativt og nøgtern billede af virkeligheden.

2.1 Det Andet køn

"Man må nære mistillid til alt, hvad mænd har sagt om kvinder, for de er selv både dommer og part i sagen" – Poulain de la Barre

I introduktionen til bogen *Det Andet køn* (1949) stiller den franske forfatter, filosof og feminist, Simone de Beauvoir, spørgsmålet: Hvad er en kvinde? (Beauvoir 1949: 11,13). Med afsæt i eksistentialismen gør hun op med ideen om ting, som uforanderlige og fikserede størrelser, og forsøger, gennem en teoretisering af synet på kvindens rolle gennem historien, at besvare spørgsmålet.

Således er kvinden i skabelsesberetningen i Første Mosebog beskrevet som et væsen skabt af et ribben fra manden. Hun er, ifølge den græske filosof, Aristoteles, netop en kvinde som et resultat af manglende egenskaber; en mislykket mand, ville den italienske teolog og filosof, Thomas Aquinas, kalde det (Beauvoir 1949: 14), mens Platon takkede guderne for at være en fri mand og ikke slave, mand og ikke kvinde (Beauvoir 1949: 20). I sproget findes tillige eksempler, som cementerer mandens overlegenhed; således betyder 'les hommes' på fransk både mændene og menneskene (Beauvoir 1949: 13). I gennem historien er kvinden ikke blevet konstrueret i kraft af sig selv, men *i forhold til* manden. Dermed bliver manden det Absolutte, som kvinden defineres ud fra. Hun bliver det *Andet* (Beauvoir 1949: 14).

Lévi-Strauss beskriver denne proces, som "*menneskets evne til at se biologiske forhold som et system af modsætninger*" (Beauvoir 1949: 15). Ifølge Beauvoir må det nødvendigvis også betyde, at det Absolutte og det Andet må være relative størrelser, hvor subjekts- og objektspositionen veksler alt efter øjnene der ser (Beauvoir 1949: 16). Alligevel opstår der situationer, hvor denne vekselvirkning ikke anerkendes og i stedet tager form af noget absolut i en kortere eller længere periode, som eksempelvis slaveriet i USA. Når subjektspositioner kan fastholdes er det som oftest et spørgsmål om, at objektet er i mindretal (Beauvoir 1949: 16).

Beauvoir sætter netop derfor spørgsmålstegn ved den absolutte form, som forholdet mellem mand og kvinde antager, da kvinderne aldrig har været mændene talmæssigt underlegen. En af årsagerne hertil, mener

Beauvoir, blandt andet skal findes i det faktum, at der ikke kan peges tilbage på et tidspunkt i historien, hvor det har været anderledes og det derfor opfattes som en naturlighed – et biologisk faktum. Slaverne har derimod på et tidspunkt været frie og derfor også været deres eget centrum ud fra hvilket de definerede andre (Beauvoir 1949: 17):

"I realiteten er naturen lige så lidt som den historiske virkelighed noget givet og uforanderligt. Når kvinden oplever sig selv som det ikke-væsentlige, uden mulighed for atter at blive væsentlig, er det, fordi hun ikke selv gør noget for at fremkalde denne modproces." (Beauvoir 1949: 17).

Beauvoir argumenterer for, at selv det naturlige er skabt, og dermed er kvinden i høj grad med til at reproducere og fastholde sig selv i sin Andet-position. Hun anerkender, at når en gruppe er fastlåst i en objektsposition, som noget Andet, så er gruppen i realiteten mindre værd – men kun på det pågældende tidspunkt. Her trækker hun tråde til Hegel og lægger særlig vægt på vigtigheden af, at det *at være* ses som noget dynamisk. Det er noget man er blevet gjort til, altså et forhold som kan ændres (Beauvoir 1949: 22-23). At kvinderne aktivt vælger ikke at modsætte sig, skal dels findes i et spørgsmål om den økonomiske trykthed manden stiller til rådighed og dels i en usikkerhed ved pludselig at skulle definere sig selv:

"Det er en skæbnsvanger vej, for den er ensbetydende med passivitet, fremmedgørelse og fortabelse. Individet beherskes da af fremmedviljer, forhindres i at udfolde sig aktivt og berøves enhver selvstændig værdi. Men det er også en behagelig vej, hvor man undgår den angst og anstrengelse, man ville blive udsat for, hvis man tog ansvaret for sin egen skæbne på sig" (Beauvoir 1949: 19).

Beauvoir negligerer ikke dette. Hun er meget bevidst om, at mændene bestrider de vigtigste positioner i samfundet og har et langt bedre udgangspunkt i forhold til at skabe sig en karriere. Kvinden er umiddelbart en svag konkurrent hertil – endnu (Beauvoir 1949: 19). Når mændene

ikke uden videre opgiver deres position som det Absolutte, og lader kvinderne tage del heri, er det ligeledes et udtryk for usikkerhed: De ved, hvad de har, men ikke hvem 'kvinden af i morgen' er. Det er et spørgsmål om, at *"hver eneste kvindelige student [...] stjæler en plads fra os [mænd]"* (Beauvoir 1949: 24), men det er i høj grad også det trykke ved at kunne styrke sit eget subjekt ved undertrykkelsen af et objekt (Beauvoir 1949: 23). Problemet består imidlertid også i, at *"man let kan komme til at forveksle de af hendes egenskaber, der er resultatet af diskriminationerne, med dem, der er særegne for hendes natur."* (Beauvoir 1949: 25), hvorfor kvinden på sin vis er fanget af historien.

Skal der gøres endeligt op med kvinden som det Andet, så sker det ikke ved diskussion om, hvorvidt hun er under-, overlegen eller jævnbyrdig i forhold til manden. Det kræver imidlertid, at man gør op med begreber som disse og i stedet flytter fokus hen på, i hvilket omfang og hvordan det har præget kvinders liv, at hun er kvinde. Kun ved hjælp af kendskab til, hvilke grænser det sætter for hendes frihed, kan der gøres op med det Andet, som kvinder i al tid har været henvist til (Beauvoir 1949: 25-28).

2.2 Minoriteter i Danmark

"Der er en gennemgribende atmosfære af intolerance og fremmedhad over for flygtninge og asylansøgere, såvel som over for mindretalsgrupper i almindelighed og muslimer i særdeleshed" - ECRI

Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance (ECRI) sætter løbende forholdene omkring racisme og intolerance under lup i såkaldte landerapporter udarbejdet for samtlige af Europarådets medlemslande (ECRI 1999, 2001, 2006, 2012). ECRIs overordnede formål er således:

"[...] at fremsætte forslag til revision af medlemsstaternes lovgivning, samt politiske og andre foranstaltninger til at bekæmpe racisme, fremmedhad, antisemitisme og intolerance, herunder vurdere effektiviteten; at foreslå yderligere handling på lokalt, nationalt og europæisk plan; at formulere generelle politiske forslag til med-

lemsstaterne og at studere internationale, lovmæssige midler vedrørende opgaven med henblik på dens håndhævelse.” (ECRI 1999: 3).

Dette har indtil videre udmøntet sig i fire landerapporter for Danmark, hvoraf den seneste blev offentliggjort i maj 2012 (ECRI 2012). Dette betyder, at der kan være foretaget lovændringer mv. i mellemtiden. Det ændrer imidlertid ikke ved, at rapporterne kan ses som et udtryk for en holdning på det pågældende tidspunkt. I det følgende vil der primært være fokus på de seneste to rapporter om Danmark. Begrundelsen herfor skal både findes i et spørgsmål om aktualitet, men også, at tredje og fjerde rapport er opfølgninger på henstillinger givet i de to forrige rapporter og derfor samler op. Samtidig stiller rapporterne ydermere skarpt på problemstillinger, som kommissionen vurderer særligt vigtige, at Danmark arbejder med fremadrettet (ECRI 2006: 5).

Rapporterne konstaterer, at Danmark i de senere år har foretaget en række afgørende foranstaltninger i kampen mod racisme og intolerance. Alligevel lyder konklusionen fra ECRI også, at der fortsat – særligt i indfødsrets- og udlændingeloven – er momenter, som tilskynder diskriminering af nogle minoritetsgrupper på forskellige områder. Herudover er der også et særligt fokus på det offentlige klima, som ifølge rapporterne er blevet forværret og dermed bidrager til øget fremmedhad (ECRI 2006, 2012).

2.2.1 Det offentlige klima

En af de store tematikker i samtlige af rapporterne er, som nævnt ovenfor, det offentlige klima. En af hovedkonklusionerne lyder, at *”der er en gennemgribende atmosfære af intolerance og fremmedhad over for flygtninge og asylansøgere, såvel som over for mindretalsgrupper i almindelighed og muslimer i særdeleshed”* (ECRI 2006: 29).

Situationen er imidlertid forværret siden, og årsagen hertil skal findes i primært tre faktorer: Mediers nyhedsvinkling, den politiske diskurs samt manglende konsekvenser herved (ECRI 2006: 29-30, ECRI 2012: 31-33).

Med udgangspunkt i en undersøgelse, som viser, at 70 pct. af etniske danskere ikke har en interesse i at skabe kontakt til mindretalsgrupper i landet, konkluderer ECRI, at medierne og politikernes ansvar er så meget desto større i forhold til at sikre tolerance og åbenhed over for minoriteter. Således opfordres meningsdannere allerede i rapporten fra 2001 til at skabe et mere nuanceret og retvisende billede af mindretalsgrupper (ECRI 2006: 26). Konklusionen lyder dog, at *"de desværre har udnyttet denne rolle til at splitte befolkningen snarere end at samle den"* (ECRI 2006: 30). Eksempelvis valgte den daværende kulturminister, Brian Mikkelsen, at gøre nedsættelsen af et udvalg om dansk kunst og kultur til et opgør med *"parallelsamfund, hvor minoriteter praktiserer deres middelalderlige normer og udemokratiske tankegange"*. Dette var vigtigt, da *"kulturarven beriger os og styrker vores identitet som danske borgere i en tid, der er præget af globalisering og folkevandringer"* (Arffmann 2008, ECRI 2006: 30). Fremsættelse af nedladende ytringer om minoritetsgrupper, i kredse af folkevalgte repræsentanter for det danske samfund, er hyppigt forekommende, men kun sjældent munder det ud i egentlige tiltale og domfældelse (ECRI 2006: 26; 29, ECRI 2012: 32). ECRI påpeger signalværdien i dette, og tilskriver en stor del af denne tøven til ytringsfrihedens status i Danmark (ECRI 2006: 29, ECRI 2012: 18-19).

Rapporterne peger også på, at minoriteter har ringe muligheder for at komme til orde og genmæle i den offentlige debat (ECRI 2012: 31). Samtidig fremsættes et stadigt mere negativt billede af etniske minoriteter i nyhedsdækningen, hvor udtryk som 'indvandrerkriminalitet' og 'ghetto' opstår og kan ses som et eksempel herpå (ECRI 2006: 28). Dette forstærker således billedet om en integration slået fejl og minoritetsgrupper, som en trussel imod det danske samfund (ECRI 2006: 26, 30, ECRI 2012: 31). Således peger den seneste rapport også på, at romaer ofte diskrimineres og portrætteres som kriminelle i de danske medier (ECRI 2012:35), ligesom de også nægtes adgang til campingpladser på baggrund af etnicitet, når de på festivaler forsøger at tjene penge ved indsamling af flasker (ECRI 2012: 36). Romaer er endnu ikke anerkendt som et nationalt mindretal i Danmark på trods af at det anslås, at grup-

pen udgør en ligeså stor del som det jødiske mindretal (ECRI 2006:27, ECRI 2012: 35). ECRI udtrykker også bekymring omkring det jødiske mindretal i Danmark. Således har man i 2006 konstateret, at 90 % af det materiale, som benægter Holocaust, udgives og produceres i Danmark med henblik på videresalg i resten af Europa. Igen vurderes, at det er ytringsfrihedens særlige status som muliggør, at der ingen opfølgning sker på antisemitiske udtalelser (ECRI 2012: 25).

2.2.2 Lovgivningen på udlændingeområdet

ECRI peger på, at den hårde politiske linje over for minoriteter også kan have en direkte indvirkning på udformningen af den danske lovgivning (ECRI 2006: 30). I både tredje og fjerde rapport udtrykker ECRI således en bekymring for de ændringer, som er foretaget i indfødsretsloven i de senere år. Disse er i uoverensstemmelse med den Europæiske Konvention om Statsborgerskab som siger, at der ikke må skelnes mellem etnicitet, religion mv. (ECRI 2012: 14). Ændringerne har blandt andet betydet, at mens nordiske statsborgere og tidligere danske statsborgere kan få statsborgerskab ved at afgive en erklæring, så skal udenlandske statsborgere mellem 18-23 år, som har boet i Danmark i mindst ti år, søge om statsborgerskab på lige fod med nyankomne udlændinge (ECRI 2006: 8, ECRI 2012: 14). ECRI konkluderer, at konsekvensen heraf kan være, at unge nydanskere, som boet i Danmark i adskillige år, ikke føler sig velkomne og som en del af det danske samfund (ECRI 2012: 45).

For at opnå dansk statsborgerskab må man desuden ikke have modtaget sociale ydelser fra staten i sammenlagt mere end to et halvt år i en periode på fem år (ECRI 2012: 15). Det betyder, at statsborgerskab reelt gives på et økonomisk grundlag. Eftersom arbejdsløsheden blandt særligt sårbare grupper er langt højere end for etniske danskere, vurderer ECRI, at de svage grupper i samfundet får uforholdsmæssigt svært ved at opnå dette (ECRI 2012: 15; 41).

Det samme gør sig gældende i spørgsmålet om opholdstilladelse ved ægtefællesammenføring. Således må en ansøger, som ikke er dansk statsborger og søger om ægtefællesammenføring, ikke have modtaget kontanthjælp eller starthjælp de seneste tre år, ligeså vel som man også skal have haft normal fuldtidsbeskæftigelse i minimum to et halvt år af

de tre (ECRI 2012: 39). Såfremt man er dansk statsborger, skal man i stedet stille en bankgaranti på 102.900 kr. (ECRI 2012: 40). Ægtefæller, som kommer til landet skal desuden bestå en todelt integrationsprøve i henholdsvis dansk sprog og danske normer, værdier samt rettigheder. ECRI konstaterer, at der i gælder særskilte regler for de, som kommer fra USA, Australien, New Zealand, Canada, Japan, Israel, Schweiz og Sydkorea. Borgere herfra behøver ikke at tage integrationsprøven ud fra en overbevisning om, at *"de anses [for] at have lettere ved at blive integreret i det danske samfund"* (ECRI 2012: 40). Dermed antages, at særlige nationaliteter – og religioner – har bedre forudsætninger for at blive integreret i det danske samfund end andre.

Ifølge rapportererne findes der også eksempler på, at de danske politikere giver tilladelse til afvigelse fra den omdiskuterede 24-årsregel, såfremt der er tale om ægtefæller med særlige erhvervskompetencer, der ses som værende et aktiv for det danske samfund (ECRI 2006: 18). Det konstateres, at der i de senere år er sket et fald i antallet af godkendte asylansøgninger og familiesammenføringer, mens antallet af opholdstilladelser til personer med særlige erhvervskompetencer er steget (ECRI 2006: 18). Således blev halvdelen af asylansøgninger imødekommet i 2002, mens tallet for 2006 er omkring 10 pct. (ECRI 2006: 18). Herved sendes også et signal om, hvilke grupper, der vurderes som attraktive for det danske samfund. ECRI udtrykker stor bekymring herfor, i og med mindretalsgrupper fremstilles som værende en økonomisk belastning og dermed en direkte trussel mod det danske velfærdssystem (ECRI 2006: 18).

2.3 Nydanskere i nyhedsbilledet

"Hvordan de danske nyhedsmedier bruger nydanske kilder er derfor helt essentiel – for den løbende debat om både etnisk ligestilling og pressens måde at arbejde på i Danmark anno 2012." - Kontrabande 2012

Undersøgelsen *Nydanskere i nyhedsbilledet* (2012) søger at kortlægge de danske nyhedsmediers brug og inddragelse af nydanskere i den almindelige indlandsnyhedsdækning (Kontrabande 2012: 3). Bevæggrundene herfor skal blandt andet ses i lyset af det massive fokus, der særligt de seneste år har hvilet på denne mindre gruppe af det danske

samfund. Medierne har en stadigt voksende indflydelse på meningsdannelsen og debatten i samfundet, og netop derfor også et helt særligt etisk ansvar i forhold til at afspejle samfundets mangfoldighed og skildre verden omkring os så nøgternt som muligt (Kontrabande 2012: 3). Det er derfor også af væsentlig betydning, i hvilke sammenhænge minoriteter får lov at komme til orde, da de roller og positioner, som de har adgang til at indtage, i høj grad kan være med til at forme et bestemt billede af hele samfundsgrupper (Kontrabande 2012: 10).

Analysen er udarbejdet af Kontrabande på foranledning af Ansvarlig Presse og Ny-Dansk Ungdomsråd og er ligeledes finansieret af Ansvarlig Presse samt Københavns Kommune og Dansk Journalistforbund (Kontrabande 2012: 3). Undersøgelsen er alene kvantitativ og ønsker således gennem kodning af et større datamateriale at skabe et overblik over, i hvilket omfang og i hvilken forbindelse 10 udvalgte danske nyhedsmedier bruger kilder med ikke-vestlig baggrund sammenlignet med etniske danskere. I de første 14 uger af 2011 har dette udmøntet sig i 2.750 kilder optrædende i 1.162 nyhedshistorier om indlandsstof (Kontrabande 2012: 3). De undersøgte medier er BT, Ekstra Bladet, Urban, 24 timer, Jyllands-Posten, Politiken, Lolland-Falster Folketidende, Nordjyske Stiftstidende samt DR 1 TV Avisen (klokken 18.30 og 21) og TV 2 Nyhederne (klokken 19 og 22) (Kontrabande 2012: 4).

2.3.1 Nydanskere underrepræsenterede i medierne

Det overordnede billede, som datamaterialet tegner, er, at nydanskere er langt fra repræsenterede i nyhedsbilledet. Således er 3,1 pct. af de undersøgte kilder nydanskere, til trods for at de per den 1. oktober 2011 udgjorde 10,4 pct. af den danske befolkning (Kontrabande 2012: 6-7). Det samme viser sig at være gældende for kvinder generelt. Hver tredje kilde i nyhedsmedierne er en kvinde – dét uanset om der er tale om nydanskere eller etniske danskere (Kontrabande 2012: 18). Dermed befinder nydanske kvinder sig i en såkaldt 'dobbelt minoritetsposition' i og med *"at de er en underrepræsenteret gruppe – inden for en i forvejen underrepræsenteret kildegruppe"* (Kontrabande 2012: 19).

Analysen peger imidlertid også på en anden væsentlig tendens: Kildens etnicitet nævnes i over halvdelen af de tilfælde, hvor der er tale om en nydansker. Sammenlignes det med tallet for etniske danskere, er dette kun 1pct. (Kontrabande 2012: 7). Nydanskernes optræden i nyhedsmedier sker altså i høj grad netop i kraft af deres egenskab som indvandrede (Kontrabande 2012:10). Samtidig indtager de også langt oftere end etniske danskere rollen som privatperson. Omtrent 6 ud af 10 nydanskere tildeles det som Kontrabande også karakteriserer som *"en kilde, der ikke inddrages på grund af særlige formelle magtpositioner, professionelle kundskaber eller faglige kompetencer"* (Kontrabande 2012: 16). Det tilsvarende tal for etniske danskere er 16 pct., mens godt 60 pct. indtager en position som 'beslutningstager' dækkende over politikere, embedsmænd, forskere, eksperter m.v. (Kontrabande 2012: 4, 17). Årsagen herfor skal blandt andet findes i det faktum, at disse positioner i samfundet er domineret af etniske danskere (Kontrabande 2012: 17). Det ændrer imidlertid ikke på det billede, som tegnes, hvor *"de ikke-vestlige kilder altså ikke er dem, der fortolker og udlægger teksten i medierne, de er snarere den tekst, som andre eksperter fortolker og forklarer"* (Kontrabande 2012:18).

2.3.2 Kriminalitet og integration

En skævvridning ses også, dykkes der ned i de enkelte temaer af indlandsstoffet, som nyhedsdækningen har dækket i tidsperioden. Hvor etniske danskernes taletid spreder sig over en bred vifte af emner, optræder over 80 pct. af alle de nydanske kilder i forbindelse med bare to emner; kriminalitet og integration (Kontrabande 2012: 11). Til trods for at omtrent hver anden af alle nydanske kilde udtaler sig i forhold til integrationsdebatten, så indtager de stadig kun bestemte positioner inden for denne. Datamaterialet peger nemlig på, at mange emner kobler sig til nyheder omkring integration. Således er omdrejningspunktet også kriminalitet og ret for 45,1 pct. af nyhederne vedrørende integration og for 33,8 pct. omkring integrationspolitik (Kontrabande 2012: 12-13). I det politiske stofområde har nydanskere en svag position, mens de inden for kriminalstoffet er særligt synlige (Kontrabande 2012: 13-14).

Ifølge tal fra Danmarks Statistik blev 84 pct. af kriminaliteten i Danmark i 2010 begået af etniske danskere, mens 16 pct. blev begået af indvandrere og efterkommere heraf (Kontrabande 2012: 14). Analysen viser imidlertid, at omtrent hver tredje nydansker optræder i medierne i forbindelse med kriminalitets- eller retsorienteret stof (Kontrabande 2012: 11). Tages et nærmere kig på mænd i aldersgruppen 20-29 år, som er den gruppe, der begår mest kriminalitet i Danmark, har danske mænd en kriminalitetshyppighed på 8 pct., indvandrere 9,5 pct. og efterkommere 22,2 pct. (Kontrabande 2012: 14). Nydanskere begår statistisk set mere kriminalitet end etniske danskere, men på intet tidspunkt matcher virkeligheden deres overeksponering i medierne. Det samme gælder for etniske danskere, hvorfor konklusionen er, at kriminalitet generelt fylder mere i medierne end i virkeligheden (Kontrabande 2012: 14). Det massive fokus herpå, kombineret med de emner nydanskere får taletid indenfor, er også med til at forklare, hvorfor nydanske kvinder er så markant underrepræsenterede i de danske medier (Kontrabande 2012: 19). Netop dette er også en af de konklusioner, som står tydeligst i analysen: Der er meget lidt variation i de roller, som nydanskere får mulighed for at indtage i forbindelse med nyhedsdækningen i Danmark:

"Nydanskere bruges typisk som kilder i deres "egenskab" af netop nydanskere. De optræder typisk ikke som borgere i almindelighed, men specifikt som nydanske borgere – som etniske eksempler. Og de optræder med en helt anden vægt – væsentligt større eller mindre – end de gammeldanske kilder, afhængigt af hvilket emne og stofområde der fokuseres på" (Kontrabande 2012: 10).

Således ses der en sammenhæng mellem kildernes etnicitet og de positioner de får lov at udtale sig fra og ikke mindst om hvad. Dette har en afgørende betydning for det billede, der skabes af nydanskere som gruppe i vort samfund.

3. DEN TEORETISKE RAMME

I det følgende afsnit introduceres den teoretiske ramme for undersøgelsen. Argentinsk-engelske filosof og politolog, Ernesto Laclau, og belgisk-engelske filosof, Chantal Mouffes, bidrag til diskursteorien er i høj grad en teoretisering af det politiske felt og en problematisering af demokratiets udfordringer (Clausen et al. 2002: 11). Intentionen med kapitlet her er derfor ikke en detaljeret udredning og gennemgang af Laclau og Mouffes søgen efter en radikal demokratisk politik, men skal hellere ses som en introduktion til diskursanalyse som teori og metode, samt til det begrebsapparat, som kan ekstraheres fra deres teoretisering og bruges som redskab i bearbejdningen af datamaterialet.

3.1 Laclau og Mouffe: Diskursteoriens politiske perspektiv

"Enhver diskurs er konstrueret som et forsøg på at dominere diskursivitetens felt, på at standse forskellenes flyden, på at konstruere et centrum" – Laclau & Mouffe

Laclau og Mouffes diskursteori bygger på en poststrukturalistisk grundantagelse om, at sproget giver fænomener deres betydning og derigennem former vores forståelse af virkeligheden (Andersen & Kaspersen 2007:178). En vigtig pointe i poststrukturalismen, såvel som i konstruktivismen, er også, at mening aldrig kan fikseres fuldkomment, hvorfor den sociale virkelighed altid vil være til forhandling. Diskurserne konkurrerer så at sige om at få lov at fikserer mening for en stund: *"Politik og hegemoni er netop spørgsmålet om at fikserer et bestemt betydningsindhold til et givet udtryk* (Clausen et al. 2002: 21). Laclau og Mouffes indskriver sig dermed også i konfliktteorien (Andersen & Kaspersen 2007: 187). Der trækkes således også tråde til den marxistiske tradition, men her tager de to teoretikere skarp afstand fra tanken om, at klasseopdelingen er den eneste eller den væsentligste konflikt i det moderne samfund (Andersen & Kaspersen 2007: 180). Derimod lader de sig inspirere af den italienske filosof og politolog, Antonio Gramsci, som peger på, at ideologi, kultur og religion også er eksempler på fænomener, der kan skabe konflikt i det moderne samfund (Andersen & Kaspersen 2007: 180).

3.1.1 Delvis fiksering af mening: Artikulation og nodalpunkter

Nodalpunkter er centrale nøglebegreber, som en diskurs etableres omkring og herigennem opnår en delvis stabilisering af mening (Clausen et al. 2002: 24). Nodalpunkter er ofte ikke entydigt definerbare størrelser. Derfor knyttes andre begreber eller symboler til nodalpunktet for at definere dets indhold og dermed skabe en sammenhængende mening. Disse begreber eller symboler – også kaldet ækvivalens- og differenskæder – giver så at sige nodalpunktet en bestemt værdi i den enkelte diskurs (Andersen & Kaspersen 2007: 183). Nodalpunkter er altså 'flydende betegnere' – en form for tomme udtryk, som diskurserne hver især kæmper om at tildele en særlig mening:

"[...] mens begrebet flydende betegnere refererer til den kamp, der foregår om vigtige tegn mellem forskellige diskurser, henviser begrebet nodalpunkt til et krystalliseringspunkt i den enkelte diskurs."
(Phillips 2010: 280).

Laclau og Mouffe kalder også disse begreber, som er særligt åbne for betydningstilskrivning, for 'elementer' (Laclau & Mouffe 2002: 63). Eksempelvis kunne et nodalpunkt i en diskurs være demokrati. Demokrati vil typisk præciseres ud fra ud begreber som 'frihed', 'lighed', 'forsamlingsfrihed', 'ytringsfrihed' og 'retssikkerhed' og heraf opnå sin positivt ladet værdi. Om begrebet ville blive tillagt samme værdi andre steder i verden er ikke til at vide. I de seneste 10 år er der blevet ført krig i Afghanistan i et forsøg på at indføre demokrati. Demokrati kan derfor her skabe konnotationer til 'krig' og 'ødelæggelse' – altså det modsatte af den værdi de typiske diskurser vi kender i Danmark skaber omkring begrebet. Et nodalpunkt bliver så at sige et "*symbolsk fortætningspunkt*" (Andersen & Kaspersen 2007: 183). Denne proces, hvor der skabes relationer mellem forskellige elementer på en sådan vis, at der skabes mening, kalder Laclau og Mouffe en artikulatorisk praksis. Gennem denne strukturering af artikulationer skabes diskurser (Laclau & Mouffe 2002: 52). Denne delvise fiksering af mening er nødvendigt for at kunne navigere i en kompleks verden, men det er også en forudsætning for overho-

vedet at kunne skabe muligheden for en ændring af mening (Laclau & Mouffe 2002: 62).

3.1.2 Antagonisme, ækvivalens- og differenskæder

Antagonismen destabiliserer så at sige helheden. Det er i antagonismen, at forsøget på at skabe en sammenhængende, velafgrænset og – defineret identitet bryder sammen – da diskurserne delvist eller helt udelukker hinanden (Andersen & Kaspersen 2007: 187). Tag for eksempel terror. Terror rører ved vores forestilling om det danske samfund som et trygt og sikkert samfund. Den 'fejl' i vores forestilling er med til at åbne op for en diskussion om, hvordan helheden fremadrettet skal struktureres, således at man undgår samme fejl og igen opnå hegemoni - stabilitet. Det betyder blandt andet, at der skabes en relation mellem en 'generel forbrydelse' og et 'generelt offer' – altså det som afholder den sociale virkelighed fra sin fuldendelse (Markussen 2012). Netop derfor er formuleringen af antagonismen central for den politiske kamp (Markussen 2012). Det er ikke ligegyldigt om roden til terror italesættes som et resultat af indvandring, resultatet af social marginalisering eller om det italesættes som et resultat af udenrigspolitikken for eksempel. De tre fortolkninger af virkeligheden kan lede til vidt forskellige politiske tiltag; stramninger af udlændingelovgivningen mv.

Antagonismen udspringer af objektive forskelle, men kan ikke skabes gennem dem (Andersen & Kaspersen 2007: 188). Det er først gennem denne politisering, at der aktivt skabes konflikt (Andersen & Kaspersen 2007: 188). Hertil gøres blandt andet brug af ækvivalens- og differenskæder, som også flygtigt blev berørt i det forrige afsnit om nodalpunkter og artikulation. Ækvivalens- og differenskæder baseres på symbolik og på forskelle: *"[...]ækvivalenslogikken er en logik, der simplificerer det politiske rum, mens differenslogikken er en logik som passer til dets ekspansion og stigende kompleksitet."* (Laclau & Mouffe 2002: 84). Italesætter man for eksempel blot det at være dansk, så kan der kobles mange forskellige begreber til alt efter hvem man spørger. Skabes derimod en polarisering til en anden part, som eksempelvis 'indvandrere', så bliver forskellene på danskerne udvisket og kommer til at repræsentere

det ord, som karakteriserer det danske samfund – vel vidende der er nuancer. Der sker så at sige den simplificering som Laclau og Mouffe er inde på. Således søger ækvivalenskæder at skabe en form for sammenhængende relation mellem begreber og dermed udvisker forskellene. Differenskæder arbejder ved at skabe forskellighed mellem ord – Sharia/sekulær, demokratisk/udemokratisk – således at der derigennem skabes forskelle mellem fænomener (Andersen & Kaspersen 2007: 188-189). En antagonisme er altså en form for diskursiv forenklingstaktik, som især skabes gennem differenskæder og forstærkes gennem ækvivalenskæder.

3.1.3 Politisk hegemoni

Forståelsen for hegemonibegrebet har Laclau og Mouffe også fundet gennem læsning af Gramscis tekster og lægger altså direkte i forlængelse af hans definition:

”Et succesfuldt hegemoni er et hegemoni, hvor det er lykkedes at skabe en »kollektiv national/folkelig vilje«, og for at dette skal lykkes, må den dominerende klasse være i stand til at artikulere alle de national/folkelige ideologiske elementer til sit hegemoniske princip. Det er derfor, de ideologier, der udtrykker det national/folkelige, ofte er på scenen, når klasser kæmper om hegemoni.” (Laclau og Mouffe 1997: 60).

Hegemoni er ikke kun i forhold til den marxistiske tanke om klassealliancer, men rækker videre end det. Det kan altså relateres til alle artikulationer af en bestemt klasses interesser, som overføres til andre sociale grupper som en form for kollektiv vilje (Laclau & Mouffe 1997: 42). Hegemoni skal ses, som et forsøg på at skabe en orden og mening i den sociale virkelighed, som flere sociale grupper kan blive enige om (Andersen & Kaspersen 2007: 189). Dog er det vigtigt at huske på, at den herskende diskurs altid er til forhandling.

Ifølge Laclau og Mouffe har den hegemoniske diskurs også bevidst magtpolitisk ærinde. Magten er indlejret i det sociale; *”i de modsatrettede logikker af ækvivalens og differens; magt er aldrig grundlæggende”*

(Laclau & Mouffe 2002: 97). Antagonismen er altså en vigtig bestanddel i udøvelsen af den hegemoniske praksis. Diskursen søger at inkludere så mange grupper som muligt for at skabe hegemoni, men er samtidig også en proces, hvor der sker en afgrænsning til grupper, som ikke er inkluderet i fællesskabet (Andersen & Kaspersen 2007: 191). Fjendesymbolikken er derfor ofte brugt i de artikulatoriske processer. Dette har imidlertid også betydning for vores forståelse af demokratiet. Det deliberative demokrati bliver så at sige umuligt i den hegemoniske proces, hvor nogle gruppers interesser viger til fordel for andres.

4. DET METODISKE AFSÆT

Valget af den teoretiske ramme for undersøgelsen opsætter per automatik en række præmisser for de mulige videnskabsteoretiske positioner og ikke mindst hvilke diskussioner, der er vigtige at have undervejs i processen. Således indskrives en teori sig i et særligt syn på verden på samme vis, som metodevalg også kan have denne begrænsende effekt. I det følgende søger jeg at redegøre for, hvordan valget af mit teoretiske udgangspunkt influerer det videnskabsteoretiske ståsted for denne undersøgelse. Herigennem kan jeg forhåbentlig synliggøre, hvordan videnskabsteorien i praksis bliver et refleksionsværktøj til at underbygge opgavens forskellige dele frem for et forudindtaget ståsted. Videnskabsteorien bliver på den vis "*en metadisciplin*" (Jacobsen et al. 2012:13). Herefter redegør jeg yderligere for undersøgelsens metodiske afsæt. Formålet hermed er at afdække mine refleksioner og metoder i arbejdet med indsamling og behandling af datamaterialet.

4.1 Det videnskabsteoretiske ståsted: Poststrukturalismen

Gennem den diskursteoretiske praksis ønskes at undersøge de(n) virkelighed(er), der italesættes i kølvandet på skudepisoderne i København i midt februar måned i år. Om episoden betegnes som dobbeltmord, et attentat eller terror, om personen bag er en galning, en vred, marginaliseret mand, en terrorist eller en islamist, er nemlig ikke ligegyldigt for vores forståelse af virkeligheden og hvordan vi vælger handle på den. Således indskrives opgaven sig i et poststrukturalistisk paradigme, hvor

forskellige diskurser, ustabile og modsætningsfyldte som de er, konkurrerer om at blive den herskende diskurs.

Poststrukturalismen gør hermed op med tanken om sproget, som værende stabilt og underlagt bestemte systemer og strukturer, som man kender det fra strukturalismen (Jacobsen et al. 2012: 305). Der sker således en bevægelse fra at anskue en tekst som en repræsentation af noget til en produktion af noget. Med andre ord er mening noget, som *aktivt* skabes konstant gennem sproget og ikke blot noget som er: *"En bevægelse fra tegnlære til tegnkritik"* (Jacobsen et al. 2012: 305).

Diskursteorien indeholder dermed også nogle helt grundlæggende antagelser omkring virkeligheden og vores erkendelse af denne. Laclau og Mouffe argumenterer for, at det kun er gennem sproget, at virkeligheden kan få betydning eller mening (Andersen & Kaspersen 2007: 182). Vender man tilbage til eksemplet jeg indledte afsnittet med, så vil tolkningen af gerningsmanden som enten værende terrorist, islamist eller en marginaliseret ung mand have stor betydning for, ikke blot hvor vi placerer ansvar, men også for de vidt forskellige reaktioner og handlinger dette kan lede til – den såkaldte materielle dimension af diskursen (Andersen & Kaspersen 2007: 182). Vores italesættelse af fænomener er aldrig bare spejlinger af en objektiv virkelighed, men er i høj grad med til at forme en virkelighed og skabe nye forståelser af denne.

Det må imidlertid også betyde, at:

"der er en særdeles tæt sammenhæng mellem sproglige og ikke-sproglige objekter. [...] så tæt, at den indeholdte sondring mellem sproget og det objekt, der får tilføjet betydning, kun kan være analytisk og ikke reelt eksisterende" (Andersen & Kaspersen 2007: 182).

Dermed abonnerer diskursteorien også på den ontologiske konstruktivisme. Laclau og Mouffe anfægter således ikke den fysiske verdens eksistens, men modsat realismen, sætter de spørgsmålstegn ved den naturlighed man tillægger fænomeners sociale betydning. Ifølge dem er der ingen nødvendig sammenhæng mellem disse, kun en konstrueret sammenhæng (Olsen & Pedersen 2011: 143).

Dette har også konsekvenser for det epistemologiske udgangspunkt for undersøgelsen. Således vil Laclau og Mouffe afvise en hver form for objektiv sandhed. Derimod mener de, at verden består af midlertidige, fikserede sandheder, som bidrager til en vis form for stabilitet i samfundet. Denne hegemoni kan dog til enhver tid blive udfordret af andre diskurser, som søger at skabe en anden mening.

Konstruktivismen bliver således en kritik af den herskende orden i samfundet og dens målsætning at dekonstruere denne. Den opererer på fire niveauer af dekonstruktion: afsløring, reformatoren, rebellen og revolutionære. Dette dækker over en gradvis involvering fra forskerens side, hvor første niveau er at påvise alternativer til den herskende orden og derigennem inspirere til en eventuel handling eller ændring af forholdene. Det revolutionære niveau har således som mål at skabe disse ændringer gennem en organisatorisk eller politisk aktivitet (Jacobsen et al. 2012: 338-9).

Målet med denne undersøgelse er blot at kortlægge de diskurser, som frembringes i forbindelse med skudepisoderne – for derigennem at klarlægge om der er tale om en hegemonisk diskurs eller om der er tale om flere konkurrerende diskurser.

4.2 Dataindsamling – om valg af medier og periodisering

Som nævnt allerede i problemfeltet blev skudepisoderne i København den 14.-15. februar 2015 med ét italesat af forhenværende statsminister, Helle Thorning-Schmidt, som et politisk angreb på ytringsfriheden og dermed terror. Disse to ord fungerer af samme årsag som nøglebegreber i min søgning efter relevant data.

I dagene som fulgte, havde skudepisoden både nationale og internationale mediers bevågenhed. Derfor spænder mængden af data også over hundredevis af artikler. En søgning på ordene 'terror' og 'ytringsfrihed' på Infomedia i ugen efter hændelsen viser 672 resultater i de landsdækkende aviser. Jeg har valgt at afgrænse undersøgelsen til fem af disse dagblade, nemlig; Berlingske Tidende, Morgenavisen Jyllands-Posten,

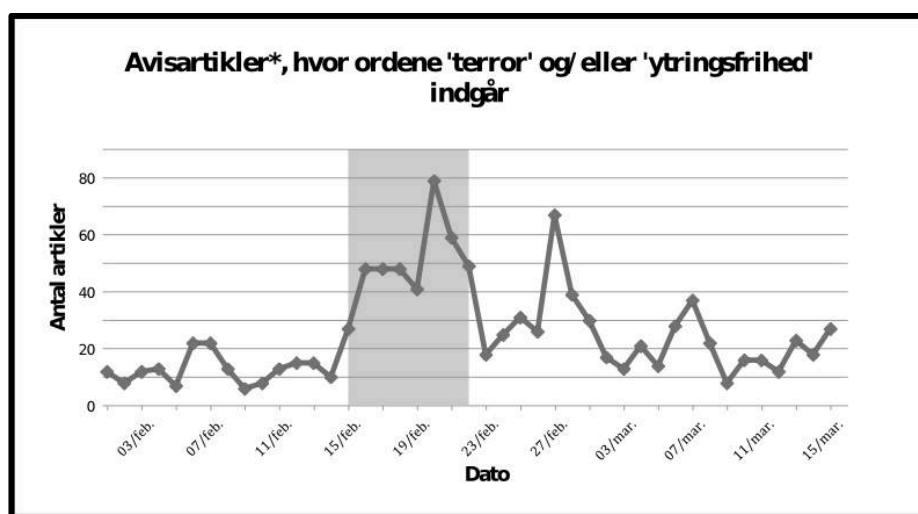
Politiken, Weekendavisen og Information. Hensigten hermed er at ramme et bredt udsnit af den nyhedsdækning, som den almindelige dansker præsenteres for.

Jeg har bevidst fravalgt gratisaviser, til trods for at Metroxpress og Søndagsavisen er de to aviser med klart flest læsere i andet halvår af 2014 (Bilag 2). Beslutningen herom er taget på baggrund af teoretiske overvejelser. Ifølge medieforskeren, Stig Hjarvard, har gratisaviserne i høj grad påtaget sig dagbladenes rolle som omnibusavis, hvor det faktuelle nyhedsstof står i centrum. Som konsekvens heraf "*er de praktisk talt holdningsløse*" (Hjarvard 2006: 48). En stikprøve i artikler fra Metroxpress' dækning af sagen, peger på nyhedsartikler med faktuelle oplysninger, som også findes i de øvrige valgte medier. Gratisavisernes fremkomst har imidlertid også betydet, at de traditionelle dagblade har været nødt til at finde nye måder at positionere sig på, nemlig på værdier og holdninger (Hjarvard 2006: 48). Således har kommentarjournalistik, hvor redaktører, eksperter, journalister mv. giver fortolkninger af samfundsaktuelle spørgsmål, vundet indpas, hvilket også medfører, at dagbladene i langt højere grad er medspillere på lige fod med politikerne, når det kommer til at sætte den politiske dagsorden (Hjarvard 2006: 47, 49). Aviserne er altså med andre ord medforfattere på vores forståelse af virkeligheden. Politiken, Morgenavisen Jyllands-Posten og Berlingske Tidende er derfor valgt, da de har flest læsere næst efter gratisaviserne (Bilag 2). Nicheaviserne, Information og Weekendavisen, er valgt for at få en evt. holdningsspredning i datamaterialet, da disse har et skærpet, nuanceret fokus på kultur- og samfundsanalyser og ikke søger at dække det gængse nyhedsstof.

For at afgrænse min empiri yderligere, har jeg valgt kun at fokusere på nyhedsdækningen fra den 15. februar og den efterfølgende uge. Det har jeg gjort ud fra et ønske om at komme så tæt som muligt på de umiddelbare reaktioner på hændelsen, samt de refleksioner og diskussioner, der fulgte i kølvandet herpå. Årsagen til, at jeg ikke tager lørdag den 14. med i søgningen, er, at attentatet først fandt sted 15.30 den pågældende dag, og derfor var aviserne sendt til tryk. Ressourceaspektet har også været

et faktum i mit valg af tidshorisont. En større bredde i valget af nyhedsmedier og en længere tidshorisont ville givetvis have bidraget med nuancer til debatten og herigennem have skabt et mere repræsentativt billede af nyhedsdækningen. Når det er sagt, så ville datamængden rent tidsmæssigt ligge udover omfanget af mit projekt.

Kigger man på antallet artikler indeholdende ordene 'terror' og 'ytringsfrihed' i dagene lige efter skudepisoderne og sammenligner med uger umiddelbart herefter, så er antallet allerede stødt faldende efter den første uge (Figur 1). Dette er kun undersøgt for de fem udvalgte aviser.

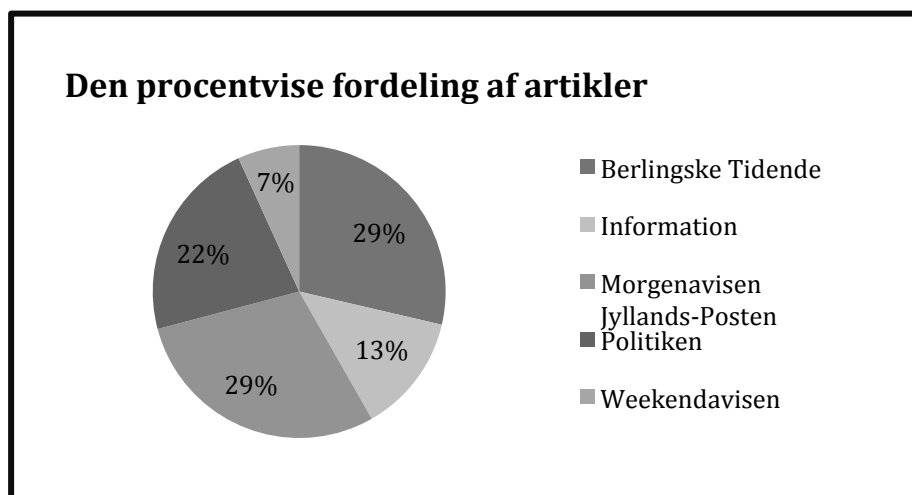
Figur 1 Avisartikler*, hvor ordene 'terror' og/eller 'ytringsfrihed' indgår
*Kun gældende for de fem udvalgte aviser

For de pågældende aviser sker der et fald fra 399 til 253 artikler – svarende til et dyk på mere end en tredjedel – på blot en uge (Figur 1). Jeg vurderer derfor, at der med den massive dækning i den første uge stadig vil være en vis repræsentativitet i datamaterialet.

Til udvælgelsen af det skriftlige datamateriale har jeg gjort brug af artikelbasen Infomedia. En søgning på nøglebegreberne 'ytringsfrihed' og

'terror' i perioden 15. februar til 22. februar 2015 gav 399 resultater i de fem udvalgte dagblade.

En nærmere gennemlæsning af datamaterialet viste, at 206 ud af de 399 artikler var direkte relateret til skudepisoden i København. Den procentvise fordeling af artiklerne i de fem aviser er som vist i figur 2. Som det fremgår af figuren, udgør artikler fra Morgenavisen Jyllands-Posten, Politiken og Berlingske Tidende den største part. De to nicheaviser, Information og Weekendavisen, udgør dog til sammen 20 % af det samlede antal aviser, derfor antager jeg, at der ikke er én avis, hvis holdninger er overrepræsenteret i datamaterialet.

Figur 2: Procentvise fordeling af aviserne i datamaterialet

De artikler, som er valgt fra i udvælgelsesprocessen, dækker over noter, dubletter, enkelte forsidehenvisninger, som blot er notater, læserbreve fra menige borgere (som ikke udtaler sig i kraft af deres position) samt artikler, der ikke direkte omtaler episoden. Det har, særligt i forhold til sidstnævnte, været en vurderingssag for hver enkelt artikel. En hel del af artiklerne omhandlede blandt andet den såkaldte terrorpakke og problematikker omkring radikaliserings i fængslerne. Dækningen af dette skal naturligvis ses i forlængelse af dens kontekst, og jeg er meget bevidst om, at disse diskussioner ikke er uvæsentlige i forhold til begiven-

hederne. Jeg har dog forsøgt at være stringent, da det ellers hurtigt bliver et fortolkningsspørgsmål, hvornår noget er relateret eller ej. Jeg har derfor bevidst valgt dem fra, med mindre at de også forholder sig direkte til anslaget. Der er derfor stadig artikler i datamaterialet omkring både terrorkpakken og radikaliserings – om end man må regne med, at diskussionen er mindre nuanceret.

I avismaterialet indgår således både ledere, kommentarer, kronikker, debatindlæg, nyheds- og baggrundsartikler samt portrætter. På denne vis får man både meningsstrømme fra de store mediehuse, men også fra meningsdannere rundt om i landet, så som politikere, eksperter mv. der bidrager med deres blik og fortolkning af virkeligheden. Det er således dette, der udgør min empiri og er genstand for min videre analyse.

4.3 Den kvalitative databehandling: Diskursanalyse

Som nævnt tidligere i den teoretiske ramme for projektet, så stiller Laclau og Mouffe ikke en entydig analysemetode til rådighed, men derimod en række begreber, som kan bruges til en operationalisering af teorien. I bogen *Kvalitative metoder og tilgange: en grundbog* (2010) gives imidlertid et bud på, hvordan man konkret kan gå til værks med en diskursanalyse forankret i Laclau og Mouffes teoretiske begrebsapparat. Her foreslås, at der stilles en række spørgsmål til teksten, som kan være behjælpelige i forbindelse med det diskursanalytiske:

- Hvilke(n) diskurs(er) artikuleres i teksten?
- Hvilke betydninger etableres, og hvilke betydninger udgrænses?
- Hvad er diskursernes nodalpunkter?
- Foregår der en hegemonisk kamp mellem forskellige diskurser? (Phillips 2010: 280)

Det er med inspiration i særligt disse fire spørgsmål, at jeg har forsøgt at kortlægge den politiske diskurs i mit datamateriale. Jeg delte således artiklerne op efter avis og i kronologisk rækkefølge – startende med de ældste artikler fra den 15. februar. Dette kun ud fra et hensyn til overskuelighed for mig selv. I analysen vil denne opdeling ikke være der,

hvorfor fokus er på de større tendenser i diskurserne på tværs af aviserne. Herefter kodede jeg artiklerne ud fra nøgleord – eller nodalpunkter – samt ækvivalens- og differenskæder. Dette muliggjorde en inddeling og sammenligning af artiklerne efter deres egen argumentationslogik. Det efterlod mig med fire overordnede tematikker, nemlig: 'angreb på vores værdier', 'terror som resultat af islamisme', 'terror som resultat af social marginalisering og kamp mod islam' og sidst, men ikke mindst 'truslen er vores reaktioner på terror'.

Havde tiden tilladt det, kunne det have været spændende også at have haft et kvantitativt perspektiv på mit datasæt. På denne vis kunne jeg samtidig underbygge mine kvalitative iagttagelser med en analyse af det kvantitative data så som; hvem udtaler sig, i kraft af hvilken position, mv. Den store mængde data gjorde dog, at jeg var nødsaget til at rette min fokus på det kvalitative, som diskursteorien lægger op til. Jeg har alligevel forsøgt at komme det kvantitative lidt i møde ved at lave word frequency count for de samlede artikler for hver af de fem respektive aviser, som udgør mit datasæt. Det har jeg gjort både af ren og skær interesse, men også for at sikre mig, at jeg var på sporet af de rigtige tendenser i datamaterialet. Således gjorde jeg brug af et værktøj på hjemmesiden for Center for sprogteknologi ved Københavns Universitet, som er designet til at finde ord, som karakteriserer tekster i et større sæt af data. Ord som 'terror', 'terrortrussel', 'krig', 'islam', 'debatarrangement', 'udenrigspolitik', 'demokrati', 'samfund', 'ytringsfrihed', 'ekstremisme', 'våben', 'skudattentat', 'angreb' var blandt nøgleordene.

4.4 Undersøgelsens validitet og fejlkilder

Det kan være svært som forsker helt at undsige sig en vis subjektivitet i fortolkningen af datamaterialet. Det er svært at sætte fingeren på, hvor og hvornår man selv er offer for de herskende fortællinger i samfundet. Derfor kan jeg ikke undsige, at andre ville hæfte sig ved anderledes nøglebegreber og tematikker i kodningen. Phronesis kan her være et vigtigt værktøj i og med, at vi som forskere ikke kan placere os fuldstændigt uden for det undersøgte felt. Vores fornemmeste opgave bliver dermed at sikre så vidt det er muligt, at *"en sådan holdning ikke er baseret på en*

idiosynkratisk moral eller på personlige præferencer, men derimod på en fælles opfattelse i en specifik referencegruppe, som forskerne henviser til" (Flyvbjerg 2009: 154). Det betyder også i forhold til spørgsmålet om validitet, at feltet er åbent for andre fortolkningen og tests. Her kunne dele af min metode godt stå for skud. Ved at have gået mere konkret til værks, fx ved opdeling af artikler i skemaer mv., kunne jeg have synliggjort min kvalitative bearbejdningsproces endnu tydeligere og på den måde taget læseren mere i hånden.

I og med min Infomedia søgning er på ordene 'terror' og 'ytringsfrihed' kunne man spekulere i, om det kan have en betydning for vinklen i de artikler, som er kommet frem og dermed analysen. Jeg brugte de to ord for at afgrænse søgningen så vidt muligt til det, som episoden nu engang var udråbt til at være; et angreb på ytringsfriheden og terror. I bagklogskabens lys kunne man have forsøgt sig med mere neutrale ord, om end jeg ikke tror, at det ville have en betydning for diskurstendenserne, som stod tydeligt i dagene efter skudepisoderne.

5. ANALYSE

"Når der opstår en krise, får befolkningen et grundlæggende problem med at forklare deres samtid. De spørger sig selv: Hvor skal vi hen? Hvordan tackler vi vores problemer? Hvorfor virker de værktøjer, som plejede at virke, ikke? Kriser åbner for politisk diskussion og sætter samfundets modsætninger op med farver."
- Ernesto Laclau

Med udgangspunkt i den teoretiske ramme, stilles der i analysen skarpt netop på de dominerende diskurstendenser i medierne, der sås umiddelbart efter angrebet, men også på de fortællinger, som bidrog til en nuancering af debatten. Kapitlet er inddelt i de fire overordnede diskurstendenser; angreb på værdier, islamistisk terror, terror som resultat af sociale faktorer og udenrigspolitik samt reaktioner og handlemønstre i forhold til terror. Hver især zoomer de ind på underliggende tematikker og logikker.

Det skal kort nævnes, at avisernes navne i citationerne er forkortet for læsevenlighedens skyld. Der forkortes således: B (Berlingske Tidende), I (Information), JP (Jyllands-Posten), P (Politiken) og W (Weekendavisen)

og citeres på følgende måde: Titel på artikel, avis og dato. Såfremt afsenderen er en anden end avisen selv, fx i forbindelse med kronikker, debatindlæg mm., fremgår dette.

5.1 En fortælling om en ny virkelighed og utryghed

Der gik blot et par timer efter skuddene havde ramt Krudttønden og dræbt filminstruktør, Finn Nørgaard, førend den første pressemeddelelse fra Statsministeriet blev sendt ud til den danske befolkning i et forsøg på at forklare, hvad som var hændt: *"Alt tyder på, at skyderiet på Østerbro [er] et politisk attentat og dermed en terrorhandling."* (Manden med automatvåbnet vendte sig og skød ham på klos hold, P: 15.02.15). Og således var begivenheden med ét indskrevet i en diskurs omkring nodalpunktet 'terror'. Den hurtige udmelding om, at handlingen anses for at være terror betyder imidlertid, at diskurserne også skal læses i det lys. Danske medier, såvel som politikere og meningsdannere, forsøgte herefter at indkredse problematikken – hovedsageligt for at forstå og forklare den krise, som havde ramt Danmark.

"Efter ordene kommer tårerne, og efter tårerne kommer en ny virkelighed, hvor vi skal leve med, at terrortruslen aldrig igen bliver abstrakt. Den er nu konkret." (Terrorangrebet, I: 16.02.15)

Sådan blev skudepisoderne beskrevet af mange medier; som en ny virkelighed, der indtraf med ét – en virkelighed opdelt i et før og i et efter: *"Nu er Danmarks uskyldighed så at sige væk"* skrev tidligere operativ chef i PET, Hans Jørgen Bonnicsen (Eksperter: PET skal holde øje med nye angreb, P: 15.02.15). Uskyldigheden havde også fået en plads i Weekendavisens leder og der blev således skabt konnotationer til barndommens manglende livserfaring og ikke mindst naive væsen.

Denne sondring mellem den barnlige, naive forestilling om virkeligheden og den barske virkelighed må nødvendigvis betyde en større indsigt, hvad Weekendavisen også konkluderede i samme åndedrag: *"[...] et uskylds tab, men også en øjenåbner: Vi er i krig mod den islamiske fascisme"* (Ledende artikel: Terror i Danmark, W: 20.02.15). Denne begivenhed synes at have ramt lige ned i vores selvforståelse af Danmark, som et overvejende trygt og sikkert samfund. Med angrebet blev utrygheden

og frygten gjort konkret, som ikke bare lederen i Information italesætter, men som også Berlingske Tidende påpeger:

"Når danske og europæiske frihedsværdier angribes, og vores sikkerhed er truet, så overtrumfer hensynet til at skabe tryghed alt andet. Det kan ikke være anderledes."

Angrebet bliver således en antagonisme til det sikre samfund vi kender, som bygger på forsamlingsfrihed, ytringsfrihed og religionsfrihed og bliver dermed 'krisen', der krakelerer helheden. Således åbnes op for politisk diskussion og ikke mindst politisk handlingsrum, som skal skabe en ny fortælling om, hvordan vi igen sikrer en tryk virkelighed. Analysechef i tænketanken, Cevea, Jens Jonathan Steen er også sponsor af denne fortælling om genskabelse af trygheden i det Danmark, som er opstået efter terroren er blevet konkret:

"Vi har til gengæld brug for at finde ud af, hvordan vi kan genskabe trygheden i Danmark uden at nedbryde den gensidige tillid, som er hjertet i det danske samfund, og som vil blive så hårdt testet de kommende måneder. Opgaven er tryghed og tillid." (Debat: Glem ikke Ahmet Merabet, B: 17.02.15).

Den gensidige tillid italesættes her og kan således både være et opfordring til en god tone i debatten i forhold til etniske minoriteter, men kan lige så vel være en bøn til generel gensidig tillid til hinanden, så vi ikke drager forhastede konklusioner og laver foranstaltninger, der kan sætte vores frihedsværdier over styr.

5.2 En re-nationaliseringsproces

Helle Thornings-Schmidt forsikrer på et pressemøde den 15. februar om, at der ikke er tale om en religionskrig: *"Det her er ikke en kamp mellem islam og Vesten. Det er ikke en kamp mellem muslimer og ikkemuslimer. Det er kampen mellem frihed for den enkelte og en formørket ideologi."* (Debat: Hvorfor tør Thorning og Obama ikke erkende, at islam og Vesten er i krig?, P: 21.02.15). Med disse ord rammer hun ned lige midt i

det, som bliver den dominerende diskurs i de danske medier efter angrebet ramte i København. Sponsorerne af denne fortælling præsenterer terroren som et angreb på danske og vestlige værdier. Udviklingen i diskursen bevæger sig fra at være centreret omkring 'angreb på værdier' i dagene lige umiddelbart efter angrebet til overvejende at kredse omkring nodalpunktet 'islamisme'. De to diskurser udelukker ikke hinanden, men virker tværtimod stærkt i forhold til at styrke hinandens logikker gennem ækvivalenskæder.

5.2.1 Et angreb på danske værdier

I denne forståelsesramme "Et angreb på værdier" skabes en fortælling om angrebet som motiveret af mørke kræfter, som vil det danske samfund og dets værdier til livs. Det betyder, at når angrebet italesættes i denne diskurs, så er det med fokus på, hvad som karakteriserer Danmark og hvad som dermed er truet. Således bruges diskursen omkring nodalpunktet 'værdier' i høj grad til at skabe en stærk fællesskabsfølelse omkring vores fælles værdier. Der sker en form for re-nationaliseringsproces, hvor 'danskheden' konstrueres og udvisker alle de forskelle der ellers måtte være mellem os, mens fjendens karakteristika endnu står utydeligt. Daværende Justitsminister, Mette Frederiksen, kronik i Berlingske Tidende er et eksempel herpå:

"Det er sådan, vi er i dette land: Frie, modige, engagerede mennesker, der hver især tror på det åbne samfund og demokratiet. Vi har religionsfrihed i vores land. Og vi har retten til at kritisere religion. Sådan har vi bevæget os igennem historien. Vi har kæmpet med mørke kræfter, som ville påtvinge os et andet samfund med ufrihed. Vi har sejret ved at udfordre påståede sandheder, dogmer og formørkede ideologier. [...] Og vi vil altid stå på det frie ords og den frie tankes side. Vi vil altid kæmpe for alles ret til at tænke og tale frit. Det er sådan, vi er. [...] Vi må aldrig ligge under for mørkets magt."
(Kronik: KRONIKKEN: Vi viger ikke en tomme, B: 17.02.15).

Således skabes en antagonistisk relation mellem ord som 'frie', 'åbne', 'demokrati', 'religionsfrihed' og 'udvikling' over for 'mørke kræfter',

'dogmer', 'formørkede ideologier', som lader sig styre af 'påståede sandheder' og derfor ikke på samme vis som vi, har 'bevæget sig igennem historien'. De mørke kræfter og formørkede ideologier er et gennemgående tema for denne diskurs. Helle Thorning-Schmidt henviste ligeledes til det på sit pressemøde, og ligeså gør den konservative formand, Søren Pape Poulsen, på Facebook: *"I første omgang er vi alle i sorg, og vi skal i endnu højere grad stå sammen om vores værdier. Mørkets kræfter skal ikke have lov at vinde."* (Verdens øjne er rettet mod Danmark, B: 15.02.15). Mørke kræfter skaber konnotationer til manikæismen, hvor mørket ønsker at komme lyset til livs. Dermed bliver der indirekte skabt en fortælling om 'det onde', som vil det gode, danske samfund ondt.

Samtidig sker der en dehumanisering af gerningsmanden i brugen af udtryk, som 'formørkede ideologier' og 'mørke kræfter'. Pludselig bliver en konkret handling, udført af en person som der er sat navn og ansigt på, til noget abstrakt, som gør det svært at sætte fingeren på hvem eller hvad, der nøjagtig udgør truslen mod det danske samfund. Det er blot en faktor, som bidrager til at forstærke frygten. Man udvisker ligeledes gennem ækvivalens- og differenskæder nuancerne i fortællingen, som er med til at bidrage til en forståelse. Holger K. Nielsen er ligeledes sponsor af dette udefinerede fjendebillede:

"Vi er nødt til at erkende, at terrortruslen er reel. Vi må ikke være naive. Der findes nogle derude, som vil os det ondt. Derfor skal vi også gardere os." (Debat: INTERNATIONAL DEBAT: Sikkerhedspolitik efter terrorangrebene, JP: 18.02.15)

For at gardere sig, er det imidlertid nødvendigt at vide, hvad eller hvem man skal gardere sig mod og hvorfor, hvilket journalist Georg Metz også problematiserer i et debatindlæg i Information:

"Allerede da katastrofen ramte Paris, meddelte ledende danske politikere, at det ikke var fornødent at forstå morderne. At forstå er det samme som at undskylde, sagde de, uafvidende, at deres eget land blev ramt få uger senere som en bister understregning af, hvor vig-

tigt det er at forstå for at kunne handle.” (Debat: Terror – eller hvad?, I: 21.02.15).

I dagene umiddelbart efter angrebet var behovet blot at bearbejde og det var derfor endnu ikke nødvendigt med et klart billede af fjenden. Med kravet om handlinger melder der sig imidlertid et behov for forståelse, og dermed åbnes for alvor op for den politiske diskussion, som indtil da blot havde ulmet under overfladen. Debattører, meningsdannere, medier og politikere forsøger nu at sætte ansigt på den trussel Danmark står over for. Professor i Videnskabsteori, idéhistorie og semiotik ved Københavns Universitet, Frederik Stjernfelt, skriver i Weekendavisen den 20. februar 2015, at det er nødvendigt at forstå, hvilke kræfter de moderne, vestlige samfund er oppe imod (Forstå hvem modstanderen er, W: 20.02.15). Således skabes en klar opdeling mellem 'os' – de moderne, vestlige samfund – og et 'dem'. Men hvem er 'de'?

5.3 Terror: Det handler først og fremmest om islamisme

Ifølge denne tolkning af den krise, som har ramt Danmark, er det ikke tilfredsstillende at italesætte angrebet blot som mørke kræfter – der er tale om islamisme. Sponsorerne af denne diskurs bruger ord som 'koordineret galimatias' og 'rablende religiøst vanvid' til at beskrive nodalpunktet 'islamisme'. De gør også i høj grad brug af re-nationaliseringsdiskursen, som nu er lejret i vores bevidsthed, til at skabe en dikotomisk relation til 'islamismen'. Forfatter og journalist, Roger Cohen, og Benjamin Abtan, formand for den Europæiske Græsrodsbevægelse mod Racisme søger her at stille kontrasterne tydeligt op i henholdsvis Politiken og Jyllands-Posten:

”Islamisternes krig er en krig mod ytringsfrihed, tankefrihed, pressefrihed, blasfemifrihed og seksuel frigørelse – kort sagt en krig mod de helt centrale demokratiske kendetegn, som folk, der drømmer om at genetablere kalifatet, ser som tegn på vestligt forfald.” (Debat: Hvorfor tør Thorning og Obama ikke erkende, at Islam og Vesten er i krig?, P: 21.02.15)

"Efter disse attentater bliver vi nødt til klarsynet at se på den hadideologi som islamismen og dens totalitære, antidemokratiske, antisemitiske, racistiske natur [...]. (Debat: København-Paris-København – om at se terrorismen i øjnene, JP: 19.02.15).

Til islamismediskursen knytter de begreber som al-Qaeda og Islamisk Stat, og således henledes opmærksomheden på organiserede netværk mere end den enkelte muslim. I diskursen omkring nodalpunktet søger man altså at tydeliggøre, at man ikke ønsker at skabe et relation til den 'almindelige muslim'. Således sker der i diskursen en sondring mellem islamisten, som er 'antidemokratisk', 'antisemitisk' og 'i krig mod det vestlige samfund' repræsenteret ved terrornetværk og med 'den almindelige muslim', som *"bare gerne vil leve deres liv, tage deres uddannelse, have et arbejde, passe deres familie, deres børn."* (Jeg blev ti år ældre den nat, P: 21.02.15). Her skabes der gennem hverdagsting et fællesskab mellem danskere og 'almindelige muslimer' som sammen står i et antagonistisk forhold til den rabiate muslim; islamisten. På trods af modsætningen til 'islamisten', så eksisterer forskellene mellem 'danskere' og 'almindelige muslimer' dog stadig, som bliver særligt tydeligt i psykiater, Henrik Day Poulsens debatindlæg:

"Til sidst er der alle de fredelige muslimer i Danmark, der aldrig kunne drømme om at bombe noget som helst. Til jer vil jeg sige, at I skal være på udkig og gøre jeres borgerpligt ved at kontakte politiet, så snart I hører eller ser noget suspekt. Dækker I over eller blot ignorerer potentielle terrorister, er I landsforrædere. Kontakter I politiet, gør I jeres borgerpligt." (Debat: TERROR I DANMARK: Kan man leve et normalt liv med terror?, B: 17.02.15).

Her kan identificeres en diskurs, som italesætter den fredelig muslim i et antagonistisk forhold til islamisten, som modsat bomber ting. Alligevel er afstanden mellem de to umiddelbart ikke så stor, som Henrik Day Poulsen først lader os tro. Den 'fredelige muslim' bærer nemlig et særligt stort ansvar i forhold til at spotte islamisterne – et lignende ansvar der ikke bliver lagt på danske skuldre. Således skabes der alligevel, på

trods af den antagonistiske relation han først skaber gennem 'fredelig/ufredelig', alligevel en relation baseret på de ligheder som er mellem dem – nemlig religionen. Dette advarer islamekspert, Olivier Roy, mod:

"Hver gang, vi beder en muslim tage afstand fra noget, Islamisk Stat eller en tilfældig europæisk terrorist har gjort, betyder det jo, at vi som udgangspunkt betragter dem som delvist ansvarlige." (Danmark har en unik chance for at gøre det rigtige, I: 18.02.15).

Samme krav, og ikke mindst trusler om landsforræderi, var næppe stillet til kristne, da Anders Breivik skød og dræbte 69 mennesker på Utøya i 2011, hvilket vidner om den rolle islam og muslimer generelt spiller i vores bevidsthed – de er fremmede.

Som en af de få muslimske stemmer i debatten, forsøger Junes Kock, talsmand for Hizb ut-Tahrir, i en kronik i Information netop at italesætte den dobbeltmorale, som hersker i fortællingen om terror kun knyttet til islamisme:

"De blodigste konflikter i nyere tid har hverken været motiveret af religion eller udemokratiske ideologier. Finansiering af blodige borgerkrige i Latinamerika og Afrika, umenneskelige sanktioner og besættelse af mellemøstlige lande samt hensynsløse drone angreb mod landsbyer i Nordpakistan og Yemen - alt sammen anført af demokratiske, liberale nationer. Folkevalgte regeringer vel at mærke. Korea-, Vietnam-, Irak-og Afghanistankrigene blev alle ført for at 'udbrede demokrati og frihed' til verden. Eksport af vestlige frihedsværdier har vist sig at være et ekstremt blodigt foretagende. Drab på civile bortforklares af sekulære liberalister som colateral damage - for målet helliger midlet." (Kronik: I Danmark er man potentiel terrorist, hvis man ikke går ind for demokrati, I: 20.02.15)

Således gør han brug af værdiladede ord som 'blodige', 'besættelse' og 'hensynsløs' til at beskrive Vestens udbredelse af 'demokrati og frihed' til verden. På denne vis skaber han en situation, hvor islams udbredelse af det religiøse værdisæt bliver lig vestens udbredelse af dets demokrati-

ske værdisæt og forskellene bliver herigennem udvisket – og vi er ikke længere bedre end de islamister, som fortællingen denne frame skaber omkring dem.

5.3.1 Truslen i vor midte

Anderledes forholder det sig i framen, som jeg har valgt at kalde 'Truslen i vor midte'. Til trods for, at den spiller på mange af de sammen argumentationslogikker, adskiller den sig væsentligt i sin vurdering af truslens omfang. Professor i Videnskabsteori, idéhistorie og semiotik ved Københavns Universitet, Frederik Stjernfelt, stiller således skarpt på en undersøgelse om danske muslimer fra 2009, som konkluderer; at 17% mener, at sharia bør integreres i dansk lov, 56 % er imod kritik af religion, 81 % mener, at det burde have været forbudt at publicere Muhammed-tegningerne, 66 % at ytringsfriheden bør indskrænke i visse tilfælde, 14 % mener, at kvinder skal bære slør i offentligheden, 14 % går ind for dødsstraf, 54 % at homoseksualitet er uacceptabelt og 7% mener, at Danmark har fortjent det, hvis landet bliver offer for terror (Forstå hvem modstanderen er, W: 20.02.15). Således søger han gennem den kvantitative undersøgelse, som peger på, at en stor procentdel af muslimerne i Danmark er imod de værdier, som vi står for, at skabe en kobling mellem 'islamister' og 'almindelige muslimer'. Samme fortælling sponsorerer også forfatter og filosof, Kai Sørlander, i nedenstående eksempel:

"Der er mange muslimer, som mener, at lovene skal begrundes islamisk, og som altså hylder det islamiske samfundsideal, selvom de tager afstand fra terror. Derfor skal vi heller ikke tro, at muslimer er demokrater og hylder de demokratiske værdier, blot fordi de tager afstand fra terror. Ægte demokrat er man kun, hvis man anerkender, at samfundets love er menneskeskabte, og at de skal vedtages gennem en politiske beslutningsproces, som i sidste instans bygger på borgernes politiske ligeværdighed. [...] Men betyder det så, at muslimer ikke kan være demokrater? Det afhænger af, om man kan være muslim og samtidig adskille sin politiske forpligtelse fra sin re-

ligiøse tro." (Kronik: Islamisk terrorisme og politisk idékamp, JP: 17.02.15).

Sørlander gør ikke brug af kategorien 'islamister' her. I stedet vælger han at bruge ordene 'mange muslimer', og skaber derved ikke blot en generalisering af en stor gruppe, men også en kobling mellem den almindelige muslim og islamister, som anses for at modarbejde det danske samfund og de danske værdier. Den almindelig muslim bliver altså i argumentationslogikken tillagt ikke demokratiske idealer ud fra et rationale om prioritering af religion og demokratiet. I og med der skabes denne sproglige ændring, hvor diskursen ikke længere drejer sig om nodalpunkter 'islamisme', men i stedet rammer bredt på 'muslimer', så bliver truslen mod det danske samfund pludselig meget større end som så. Nu kan enhver muslim være en potential trussel mod det danske samfund. Derfor er indvandring også en væsentlig variabel i ligningen og fylder derfor meget i denne fortælling om terror. Forfatter, journalist og politisk debattør, Mikael Jalving, udvider fortællingen om muslimer:

"Mener hun [Helle Thorning-Schmidt] i ramme alvor, at vi skal fortsætte med at importere tusindvis af muslimer fra de fallerede lande år efter år, tømme Mellemøsten og Nordafrika for de mest privilegerede muslimer, der efter alt at dømmes og over hele Vesteuropa bliver stadig dårligere integreret, stadig mere afhængige af velfærds-overførsler, stadig mere udslagsgivende i kriminalitetsstatistikkerne, føler stadig mere loyalitet over for sharialov og partisanbevægelser som Islamisk Stat, og hvis sorteste får angriber uskyldige mennesker med en ideologisk dedikation, som vi skal tilbage til det 7. århundrede for at se overgået?" (Debat: FRONTALT: Demokratiets ulidelige lethed, JP: 20.02.15)

Således skaber Jalving en fortælling om indvandring fra muslimske lande, der betyder dårlig integration, et overbelastet velfærdssystem, mere kriminalitet, større radikaliserings og mere terror. Jyllands-Posten er enig heri:

"Men det er jo netop sagens kerne: Trods europæiske statsborgerskab og selv om der er født og opvokset i Europa, så er de aldrig kulturelt og værdimæssigt ankommet til Europa. Derfor bør det være helt ukontroversielt at konstatere, at en grim følge af indvandringen fra Mellemøsten er disse års angreb, som har givet islamisterne husly og muligheder. Udviklingen er irreversibel. Deraf det tunge ansvar på denne politikergeneration." (Ledende artikel: En ny slags krig, JP: 16.02.15).

Dermed bliver angrebet pludseligt til en meget konkret, politisk problemstilling omkring indvandring. Sponsorerne af denne fortælling bruger ord som 'tåber', 'naivister' og 'kulturradikale' om de politikere, der har banet den lovgivningsmæssige vej for indvandringen. Folketingsmedlem for Venstre, Karen Jespersen, mener at terrorangrebene *"er et produkt af en hovedløs og dybt uansvarlig indvandringspolitik"*, mens Dansk Folkeparti gruppeformand i Region Nordjylland, Kristoffer Hjort Storm, udtaler, at Venstrefløjen kan holdes ansvarlig: *"Synes venstrefløjen og andre, der har støttet islams indtog i Danmark, bør gøres til medskyldige."* (Kommentar: Frygten vil forandre det politiske landskab, I: 16.02.15). Dermed skabes lighedstegn mellem indvandring og terror, og således forsøger højrefløjen at opnå politisk hegemoni omkring fortællingen om den muslimske indvandring som hovedårsag til angrebet i København. Dermed kan venstrefløjen også holdes til ansvar, da de lempede på kravene i udlændingelovgivningen tilbage i 1983. Denne kobling fra terror direkte til indvandring er ikke nogen tilfældighed. Med en sådan krise i et valgår kan den fortælling, som vinder størst opbakning i den brede befolkning og dermed tilgodeser interesser på tværs, være altafgørende for hvem der løber med sejren ved valget.

5.4 Terror: Social marginalisering og kampen mod Islam

Denne diskurs skal i høj grad ses som et modspil til den herskende diskurs om Islam, som den bagvedliggende årsag til terror. Således skabes en antagonisme, der adresserer terror, som et fænomen, der ikke opstår i et vakuum, men som i høj grad skal ses i en samfundsmæssig kontekst. Heri udfordres ansvarsspørgsmålet af argumenter om udenrigspolitik,

social marginalisering og det offentlige klima. Hermed opstår også en forskydning i hvor ansvaret placeres; fra individet til samfundet. Carsten Jensen, forfatter er blandt andre sponsor på denne fortælling:

"Vi er et land, der i to årtier har styret målrettet mod konfrontationen. Nu har vi fået den. Vores politikere har forberedt os på det. Og vi har selv forberedt indvandrere, flygtninge og deres efterkommere på det i en selvopfyldende profeti: Inde bag sløret, inde bag fuldskægget, inde bag moskeernes mure er det jo sådan, I er. Volden ligger på lur i jeres religion, I jeres kultur, I jeres historie, i jeres vrede, i jeres sind" (Debat: I årtier har vi målrettet styret mod konfrontationen – nu har vi fået den, P: 16.02.15).

I eksemplet her gør Jensen brug af sarkasme for at gøre sin pointe tydelig. Ved hjælp af begreber som 'bag sløret', 'bag fuldskægget', 'bag moskeens mure' skaber han konnotationer til islam, som den konstrueres i diskurserne omkring os. Og til den historie som blev skabt i framen 'Truslen i vor midte' med den iboende vold. Ifølge Jensen har diskurserne, gennem en konstant mistillid og dæmonisering af muslimer, efterladt dem meget få handlemuligheder. Årsagen til terrorangrebet skal derfor ikke findes i religionen, men i det faktum, at retorikken i Danmark skubber dem ud af samfundet og derud, hvor de ikke længere har noget at miste. De hurtige konklusioner, der også blev draget omkring gerningsmanden omkring hans kontakt til militante bevægelser grundet hans palæstinensiske baggrund, bliver forsøgt modargumenteret af journalist og sociolog, Aydin Soei:

"Gerningsmanden har ikke modtaget sin træning udi brugen af våben, vold og dehumanisering af andre mennesker i Syrien, men derimod i velfærdsstatens udsatte boligområder og via en tilknytning til kriminelle grupperinger, der er mere inspireret af drive by-skyderier og en ghettoidentitet, som det kendes fra amerikanske film, end fra det Mellemøsten, hans forældre er emigreret fra." (Kronik: Den forråede subkultur skaber grobund for terror, P: 18.02.15).

Våben, vold og dehumanisering af mennesker – det som den islamistiske terrordiskursen hævder er et produkt af udemokratiske og tilbagestående lande, er i stedet et produkt af velfærdsstaten. I denne frame forsøger man at gøre op med dæmoniseringen af islam og dermed handlingen, som noget der var religiøst funderet. I stedet forsøger man at skabe en antagonistisk relation mellem portrættingen af velfærdsstaten, som noget ensidigt godt, men påpeger i stedet de problemer, som Danmark også står overfor i et demokratisk land; bande-problematikker, store, udsatte boligområder og social marginalisering af minoriteter. Således søger man at skabe et politisk hegemoni omkring fortælling om en dreng, der er socialmarginaliseret og derfor finder tilflugt i religionen frem for fortællingen om en gal mands handlinger, som samfundet hverken kan eller vil holdes til ansvar for.

5.5 Den egentlige trussel er vores reaktion

Terror, som truslen mod det danske samfunds sikkerhed, har fyldt meget i medie billedet i perioden efter skudepisoderne i København. Øvrige diskurser benægter ikke, at det som er hændt i København er terror, men ser som konsekvensen heraf større farer end dem som skitseres med terrordiskursen.

I denne frame bliver Danmark karakteriseret som det trygge, frie samfund, som bygger på liberale værdier og demokrati. Heroverfor står den mulige konsekvens af overreaktioner på angrebet, nemlig politistaten. Differensbegreber som 'aflytning', 'overvågning', 'kontrol' og 'Guantánamo' er brugt i italesættelsen af politistaten og kommer således til at stå i stærk kontrast til det Danmark vi kender.

Således åbner kultureddaktør på Politiken, Rune Lykkeberg, for denne politisk debat i samme avis den 16. februar omkring de følger angrebet på Krudttønden og Synagoge kan have for det danske samfund: *"Men terrorister kan ikke ødelægge vores demokrati eller underminere de principper, vores fællesskab bygger på. Det kan kun vi selv."* (Det pludseligt sårbare samfund, P: 16.02.15). Lykkeberg bliver her abonnent på en virkelighed, som ikke som sådan er truet af terrorangreb, som det vi så i København, men i langt højere grad af de valg og foranstaltninger vi

træffer i forlængelse heraf. Til at opbygge sin argumentation gør diskursen brug af ækvivalensbegreber som 'åbenhed', 'sikkerhed', 'frihed', 'fællesskab' og 'demokrati' som kendetegn for det danske samfund. Noget i øvrigt samtlige af diskurserne abonnerer på. Det er så stærke traditioner i den danske bevidsthed, at et angreb på ytringsfrihed og religionsfriheden ikke kan komme det til livs. Det kan til gengæld de politiske tiltag, der bliver sat i søen i forsøget på at forhindre fremtidige angreb. Her er der for alvor noget på spil ifølge Lykkeberg:

"Friheden for samfundets gode og dydige borgere må også være friheden for dem, der måske ikke er det. Enten må vi acceptere et sted som Guantánamo, hvor folk fængsles uden retssikkerhed, eller også må vi leve med, at mulige terrorister kan bevæge sig frit i samfundet blandt os." (Det pludseligt sårbare samfund, P: 16.02.15)

Her italesættes det iboende paradoks i de bærende principper for vort samfund: Man kan ikke få maksimal tryghed uden at gå på kompromis med retssikkerheden og dermed friheden. Og skal den sikkerhed gælde den ene, må den nødvendigvis også gælde den som muligvis kunne finde på at udnytte det. Gennem differensbegreber som 'Guantánamo' skaber Lykkeberg associationer til udemokratiske processer, hvor de rettighe-der, som vi gør så stor ære i at beskytte, er sat ud af kraft. Tidligere retsordfører for Venstre, Karsten Lauritzen, stemmer i i diskussionen af det udspil til en ny terrorpakke, som regeringen allerede begyndte at arbejde på i kølvandet af Charlie Hebdo:

"Det er vigtigt, at vi ikke smider retsstaten og retsgarantierne ud med badevandet i et i forvejen umuligt forsøg på 100 pct. at sikre Danmark mod terrorangreb." (Terror-debat: Løkke åbner for mere overvågning og flere beføjelser til politiet, JP: 19.02.15).

5.6 Små strejf af nuancer

De små strejf af nuancer er små om end vigtige at belyse. Således blev der kun få gange stillet spørgsmålstegn ved om der 'blot' er tale om et dobbeltmord. Tanken får aldrig lov til at rodfæste sig helt og drukner i

stedet i mængden af artikler med terroren som omdrejningspunkt. Politiken undrer sig: *"Ligner det også terror? Ordet ligger bekvemt parat på læben. Jo, jo, det var terror, konkluderer vi, efter at politiet i begyndelsen var forsigtige med at anvende ordet. Men terror er det blevet. Der er erfaringerne fra Charlie Hebdo at hæfte sig ved, der er en islamofobisk terrorstemning."* (Wallah – skal vi begå et nytårsbræk?, P: 22.02.15). Der kan således være en vis politisk ræson i at skabe fortællingen om terror. Det åbner for et politisk handlingsrum, som ikke havde eksisteret i tilfælde af, det havde været et tragisk dobbeltmord begrundet i had. Terroren placerer os lige midt i kampen om man vil det eller ej; Vesten mod Islamismen og giver således politisk handlingsrum til stramninger af udlændingelovgivningen og asylpolitikken. Der kan gives beføjelser til overvågning, som kan sikre det danske samfund mod yderligere angreb. Det viser politisk handlekraft – og med frygten der skabes med terroren, skabes også muligheden for at stabilisere samfundet igen.

7. KONKLUSION

Der hersker én overordnet diskurs, som de øvrige diskurser indordner sig under; det er en fortælling om terror. Det er således ikke spørgsmål om terror der betvivles i den danske mediedebat i forlængelse af angrebet, men nærmere hvordan terror skal indfanges i forhold til fremtidig handlinger. I forsøget på at indkredse terror-begrebet kan der i perioden 15. februar til 22. februar 2015 identificeres fire overordnede diskurser i de fem udvalgte dagblade. Disse er forskellige i deres argumentationslogik og således har fokus på vidt forskellige tematikker, som kredser om 're-nationalisering', 'islamisme', 'social marginalisering' og 'reaktioner'. Fortællingen om islamistisk terror har fyldt mest i medierne. Som en direkte modsætning her til står diskursen om terror som et resultat af social marginalisering og en hård retorik. Diskurserne er udemærket klar over hinandens eksistens, og denne forsøger ud fra sin argumentationslogik at underminere argumentationen i diskursen med islamisme som nodalpunkt. Diskursen med nodalpunkterne social marginalisering og hård retorik synes at være sponsorer af en venstreorienteret politisk overbevisning, hvor terror ikke opstår i et vakuum, men er

i stedet et resultat af sociale forhold. Dermed placerer den sig også i modsætning til diskursen omkring den stærke 'vi' følelse omkring de danske værdier og konfronterer denne omkring den manglende tryghed, sikkerhed og åbenhed i forhold til gerningsmanden.

Framen 'en re-nationaliseringsproces' søger netop at skabe en stærk national identitet over for et fjendebilledet, som dog forbliver forholdsvis anonymiseret. Således fungerer denne frame virkelig stærkt som et tilløb for fortællingen om islamismen. Den udgør en klar polarisering til islamismen, som dermed kommer til at stå i en skarp kontrast til de danske værdier og idealer, hvor der tydeligt skabes en polarisering mellem 'os' og 'dem'. Her sættes ansigt på truslen, som bunder i politiske strømninger inden for islam og i den masseindvandring, som Danmark – og Europa – har oplevet de senere årtier og abonnerer dermed på en højreorienteret politik.

Slutteligt skaber den sidste diskurs en fortælling om, at terror slet ikke er den egentlige trussel, fordi det aldrig vil rykke markant ved vores sociale virkelighed og værdisæt. Derimod er det de reaktioner vi har på den, som kan komme til at koste dyrt, hvis vi i forsøget på at bekæmpe terror i stedet giver køb på de værdier vi har så travlt med at beskytte.

REFERENCER

Bøger

Andersen, H & Kaspersen, L. (2007) *Klassisk og moderne samfundsteori*, 4. udgave, Hans Reitzels Forlag, København

Beauvoir, S. de (1949) "Introduktion", s. 9-29, i *Det Andet køn*, bd. 1, Tiderne Skifter, København

Clausen et al. (2002) Diskursteori, radikalt og pluralt demokrati – en introduktion til Laclau og Mouffe, s. 11-34 i *Det radikale demokrati - diskursteoriens politiske perspektiv*, 1. udgave, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg

Flyvbjerg, B. (2009) *Samfundsvidenskab som virker. Hvorfor samfundsforskningen fejler, og hvordan man får den til at lykkes igen*, Akademisk Forlag

Hjarvard, S. (2006) Religion og politik i mediernes offentlighed, s. 44-71, i *Gudebilleder. Ytringsfrihed og religion i en globaliseret verden*, Tiderne Skifter, København

Jacobsen, M, et al. (2012) *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*, 2. udgave, Hans Reitzels Forlag, København

Laclau, E. & Mouffe, C. (1997) *Demokrati & Hegemoni*, Akademisk Forlag

Laclau, E. & Mouffe, C. (2002) *Det radikale demokrati – diskursteoriens politiske perspektiv*, 1. udgave, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg

Madsbjerg, C. (2002) Som at tegne i vand. Interview med den argentinske filosof Ernesto Laclau, s. 240-249, i *Det radikale demokrati - diskursteoriens politiske perspektiv*, 1. udgave, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg

Olsen, P. Bitsch & Pedersen, K. (2011) *Problemorienteret projektarbejde – en værktøjsbog*, 3. udgave, 6. oplag, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg

Phillips, L. (2010) Diskursanalyse, kap. 12, i *Kvalitative metoder og tilgange: en grundbog*, 1. udgave, 2. oplag, Hans Reitzels Forlag, København

Videnskabelige artikler

Golder, B. & William, G. (2004) *What is 'Terrorism'? Problems of legal definitions*, UNWS Law of Journal, vol. 27, no. 2, s. 270-295

Rapporter

ECRI (1999) *ECRI's landsspecifikke indfaldsvinkel: Rapport om Danmark*, Strasbourg

ECRI (2001) *Anden rapport om Danmark*, Strasbourg

ECRI (2006) *Tredje rapport om Danmark*, Strasbourg

ECRI (2012) *ECRI-rapport om Danmark (fjerde monitoreringsperiode)*, Strasbourg

Kontrabande (2012) *Nydanskere i nyhedsbilledet – en undersøgelse af danske nyhedsmediers inddragelse af indvandrere og efterkommere i indlandsstoffet*, København

Hjemmesider

Andersen, O. (2015) Debat: TERRORISMEN VIL ALDRIG VINDE OVER OS, BT
Fundet på Infomedia den 2. juli 2015

Arffmann, M. (2008) *Kampen om kulturen*, Politiken
<http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE519864/kampen-om-kulturen/>
Fundet den 29. april 2015

Braine, N. (2015) *Disparate Legal Treatment of Muslims and the Radical Right*, Political Research Associates
<http://www.politicalresearch.org/2015/06/19/terror-network-or-lone-wolf/#sthash.rwLfbcIT.dpbs>

Fundet den 30. juni 2015

Christensen, L (2011) *At finde frihed i et kvindeliv*, Kristeligt-Dagblad
<http://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/finde-frihed-i-et-kvindelig>

Fundet den 1. maj 2015

Crilly, B. (2015) *South Carolina shooting: police hunt gunman who killed nine people in Charleston church*, The Telegraph
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/11682631/South-Carolina-shooting-police-hunt-gunman-who-killed-nine-people-in-Charleston-church.html>

Fundet den 2. juli 2015

Dinesen, L. (2015) *Dobbelt gidseldrama slut: Tre terrorister er dræbt – Fire gidsler døde*, Metroxpress
<http://www.mx.dk/nyheder/global/story/16778701>

Fundet den 2. juli 2015

Feld, L. & Pedersen, M. (2015) *USA-korrespondent: Skyderi i kirke anses for en hadforbrydelse*, DR
<http://www.dr.dk/nyheder/udland/usa-korrespondent-skyderi-i-kirke-anses-en-hadforbrydelse>

Fundet den 2. juli 2015

Golder, B. & Williams, G. (2004) *What is 'terrorism'? Problems of legal definition*, UNSW Law Journal, vol. 27, nr. 2

Gyldendal

http://www.denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Magtforhold_og_sammenspil/terrorism

Fundet den 20. juli 2015

Human Rights Watch & Columbia Law School Human Rights Institute (2014) *Illusion of Justice: Human Rights Abuses in U.S. Terrorism Prosecutions*

https://www.hrw.org/report/2014/07/21/illusion-justice/human-rights-abuses-us-terrorism-prosecutions?_ga=1.31800126.1476657035.1437064692

Fundet den 30. juni 2015

Justesen, A. & Mølgaard, C. (2015) *Thorning: Alt tyder på terrorhandling*, Altinget

<http://www.altinget.dk/artikel/thorning-alt-tyder-paa-terrorhandling>

Fundet den 9. juli 2015

Kovacs, S. & Mareschal, E. (2015) *À Charlie Hebdo, les terroristes ont crié: "Allah akbar! Nous avons vengé le Prophète!"*, Le Figaro

<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2015/01/07/01016-20150107ARTFIG00483-les-terroristes-ont-crie-allah-akbar-nous-avons-venge-le-prophete.php>

Lars Vilks Komiteen

<http://larsvilks.com/2015/01/24/kom-til-debatmode-14-februar/>

Fundet den 20. Marts

Markussen, R. (2012) *Socialdemokraternes problemer med problemerne*, Baggrund

<http://baggrund.com/socialdemokraternes-problemer-med-problemerne/>

Fundet den 15. juli 2015

Marszal, A. et al. (2015) *Charleston shooting: suspect Dylann Roof 'in custody' after church murder of nine – as it happened June 18*, The Telegraph

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/11684637/Charleston-shooting-suspect-Dylann-Roof-in-custody-after-church-murder-of-nine-as-it-happened-June-18.html>

Fundet den 2. juli 2015

Mikkelsen, J. et al. (2015) *Kulturkrig i Paris*, Jyllands-Posten

Fundet på Infomedia den 2. juli 2015

Mouritzen, K. (2015) *Sorte kirkegængere mejet ned*, Berlingske Tidende

Fundet på Infomedia den Fundet den 2. juli 2015

New America
<http://securitydata.newamerica.net/extremists/deadly-attacks.html>
Fundet den 30. juni 2015

Nielsen, K. (2015) *TIDSLINJE: Få overblik over skudattentaterne i København*, DR
<http://www.dr.dk/nyheder/indland/tidslinje-faa-overblik-over-skudattentaterne-i-koebenhavn>
Fundet den 30. juni 2015

Nielsen & Albrechtsen (2015) *Al-Qaeda i Yemen tager skylden for terrorangreb i Paris*, TV2 Nyhederne
<http://nyhederne.tv2.dk/udland/2015-01-14-al-qaeda-i-yemen-tager-skylden-for-terrorangreb-i-paris>
Fundet den 2. juli 2015

Nielsen, J. et al. (2015) *Terroristerne er meget professionelle*, Berlingske Tidende
Fundet på Infomedia den 2. juli 2015

Orjoux, A. (2015) *Accused South Carolina church shooter Dylann Roof faces more charges*, CNN
<http://edition.cnn.com/2015/07/07/us/south-carolina-church-shootings-indictment/>
Fundet den 2. juli 2015

Shapiro, E. (2015) *Charleston shooting: A Closer Look at Alleged Gunman Dylann Roof*, ABC News
<http://abcnews.go.com/US/charleston-shooting-closer-alleged-gunman-dylann-roof/story?id=31865375>
Fundet den 30. juni 2015

Struck, R. (2015) *Menneskejagt i USA: Mand amok i 'sort' sydstatskirke – ni dræbt*, TV2 Nyhederne
<http://nyhederne.tv2.dk/udland/2015-06-18-menneskejagt-i-usa-mand-amok-i-sort-sydstatskirke-ni-draebt>
Fundet den 2. juli 2015

Sørensen, R. (2015) *Historien om Muhammed som hund*, Information
<http://www.information.dk/524570>
Fundet den 30. marts 2015

Thomasen, T. (2015) *Skød og dræbte ni uskyldige i en kirke: "Han planlagde det i et halvt år"*, BT

<http://m.bt.dk/udland/skoed-og-draebte-ni-uskyldige-i-kirke-han-planlagde-det-i-et-halvt-aar>

Fundet den 30. juni 2015

Wilhjelm, P. (2015) *Debat: TERROR: Khader, terror og retsstaten*, Politiken

Fundet på infomedia den 29. maj 2015

Willum, B. (2015) *Mistede du overblikket? Sådan forløb attentatet mod Charlie Hebdo*, Journalisten

<http://journalisten.dk/mistede-du-overblikket-saadan-forloeb-attentatet-mod-charlie-hebdo>

Fundet den 11. marts 2015

Udsendelser

DR2 Deadline – 18. maj 2015, 22:29-23:02

Fundet på Statsbiblioteket.dk den 29. maj 2015

Artikler i empirien

Berlingske Tidende

Berlingske Tidende (15.02.15) *Verdens øjne er rettet mod Danmark*

Berlingske Tidende (16.02.15) *Voldsmændene skal ikke få deres vilje*

Berlingske Tidende (16.02.15) *Ledende artikel: Efter terroren*

Berlingske Tidende (16.02.15) *13 timer i terroristens fodspor*

Berlingske Tidende (16.02.15) *Attentatmand var bandekriminel*

Berlingske Tidende (16.02.15) *Det kunne være endt i blodbad*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Ytringsfrihed, men...*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Debat: Terror i Danmark: Kan man leve et normalt liv med terror?*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Debat: Borgerlige: Fjender af det åbne samfund*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Ledende artikel: Løsladt til terror*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Debat: Kommentar: Bekæmp frygten med rationelle midler*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Kronik: Kronikken: Vi viger ikke en tomme*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Debat: Danmark skal passe på sine jøder*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Til minde om de forventede ofre*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Debat: Glem ikke Ahmed Merabet*

Berlingske Tidende (17.02.15) *Drengen der blev jihad-kriger*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Debat: Terrorfrygtens særeste brødre i ånden*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Debat; Kronikken: Dansk samling efter terroren*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Debat: Blodig weekend sidder i kroppen*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Camre: Partier medskyldige i terror*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Politikere vil opruste i kampen mod radikaliserings i fængslerne*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Debat: Kommentar: Storbyer er en del af løsningen*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Debat: Kunne Omar El-Husseini have været en anden?*

Berlingske Tidende (18.02.15) *Ledende artikel: Jødehad skal bekæmpes*

50 | MEN MED ET STORT AUTOMATVÅBEN I HÆNDERNE

Berlingske Tidende (19.02.15) *Debat: Træt af terror*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Terror var et chok for Dronningen*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Debat: Kommentar: Terrorismens psykologi*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Debat: Hvem er det danske folk i dag?*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Debat: Ellemann gør forskel på ofrene*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Farvel til hverdagshelt*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Jøder lever i utryghed*

Berlingske Tidende (19.02.15) *Mistænkt hjælper begik indbrud*

Berlingske Tidende (20.02.15) *Kronik: Kronikken: Vis børnene, at vi står sammen*

Berlingske Tidende (20.02.15) *Debat: Urimelig fordrejning*

Berlingske Tidende (20.02.15) *Debat: Ytringsfrihed? Skal den pakkes ind?*

Berlingske Tidende (20.02.15) *Debat: Modstandskraft i nødens samfund*

Berlingske Tidende (20.02.15) *Ledende artikel: Pakken kan ikke stå alene*

Berlingske Tidende (20.02.15) *Politisk: Thorning har fået sit folkelige gennembrud*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Almindelig kriminalitet*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Thornings syv døgn i terrorens tegn*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Debatmøde aflyst af frygt for terror*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Thorning og Krudttønden*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Proportionerne vender tilbage en dag*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Terrortrussel kræver nye svar*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Flere skal advares om potentielle terrorister*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Ledende artikel: Vi har et problem*

Berlingske Tidende (21.02.15) *Jeg tænkte først og fremmest på at være medmenneske*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Kronik: Det tomme sammenhold*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Efter skuddene*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Folk som ham har brug for kærlighed*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Debat: Chefredaktørens: Frygt, fællesskab, frihed, fanatisme*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Debat: Kære Danmark: Frihed er ikke gratis*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Hverdagen fylder mere end frygten*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Bomberne, der (midlertidigt) rystede Danmark*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Debat: Terror – made in Denmark*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Politisk: Folkets vrede og afmagt*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Claes Kastholm! Læst og påskrevet*

Berlingske Tidende (22.02.15) *Mandag aften så jeg min by*

Berlingske Tidende (22.02.15) *En af vores er ramt. Vi er under angreb*

Information

Information (16.02.15) *Ledende artikel: Terrorangrebet*

Information (16.02.15) *Øjenvidneberetning: 'For mig er terroren ikke længere abstrakt'*

Information (16.02.15) *Det forkerte sted på det forkerte tidspunkt*

Information (16.02.15) *Udkældt videoovervågning virkede*

Information (16.02.15) *Fra landet, der fornærmer vores profet*

Information (16.02.15) *Kronik: Terror er ikke den underprivilegeredes værk*

Information (16.02.15) *Kommentar: Frygten vil forandre det politiske landskab*

Information (16.02.15) *Bent Melchior: Min frygt er, at det jødiske samfund vil visne*

Information (17.02.15) *Gør motivet eller virkningen en mand til terrorist?*

Information (17.02.15) *Indsatte risikerer radikaliserings*

Information (17.02.15) *Debat: Frygten er det sande angreb*

Information (17.02.15) *Skarp kritik af det danske sikkerhedsniveau*

Information (17.02.15) *Klummen*

Information (18.02.15) *Anmeldelse: Tabuet skal banaliseres*

Information (18.02.15) *'Danmark har en unik chance for at gøre det rigtige'*

Information (18.02.15) *Vil en statsstøttet islam modvirke radikaliserings?*

Information (18.02.15) *Pind: Tredje gang skal straffes hårdt*

Information (18.02.15) *Terrordækning i medierne udfordrer presseetikken*

Information (20.02.15) *Det der med ytringsfriheden*

Information (20.02.15) *Kronik: I Danmark er man potentiel terrorist, hvis man ikke går ind for demokratiet*

Information (20.02.15) *Danmark er ved at vinde kampen for ytringsfrihed*

Information (20.02.15) *Ledende artikel: Terrorpakken*

Information (21.02.15) *Hvis vi siger, det er forkert at provokere, forsyner vi terroristerne med argumenter*

Information (21.02.15) *Debat: Terror – eller hvad?*

Information (21.02.15) *Ingen taler i telefon længere*

Information (21.02.15) *Hvor er ondets rod?*

Information (21.02.15) *Hvilken sandhed skal man fortælle børnene?*

Morgenavisen Jyllands-Posten

Morgenavisen Jyllands-Posten (15.02.15) *Terrorangreb dræbte civil og sårede tre betjente i København*

Morgenavisen Jyllands-Posten (15.02.15) *Thorning: Vi må aldrig bøje os for vold*

Morgenavisen Jyllands-Posten (15.02.15) *Politikere fordømmer attentatforsøg*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Vestens ledere fordømmer terror og står samlet bag Danmark*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Nekrolog: Et ualmindeligt fint menneske*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Det skete lørdag og søndag*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Hvordan skal en fireårig forstå denne hændelse?*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Arrangør af debatmøder vil ikke lade sig skræmme*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Fra nu af må vi famle os frem*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Hvis du vil vide: Forsidehenvisning: Partilederne vogter på hinanden og på ikke at snuble i håndteringen*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Bandebaggrund bekræfter politiets værste mareridt*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Debattører uenige om svar på terror*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Partiledere: Tiden er ikke til splittelse og politik*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Debat: Vigtige strejf af nuancer*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Debat: Kosmopolit: Dobbelttænkning*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Muslimere: Terrorangreb vækker afsky*

Morgenavisen Jyllands-Posten (16.02.15) *Ledende artikel: En ny slags krig*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Ledende artikel: Åbne samfund*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Krudttønden vil åbne dørene igen meget hurtigt*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Fra rodløs kriminel til formodet terrorist*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Kronik: Islamisk terrorisme og politisk idékamp*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Politiet vil ændre konceptet for bevogtning*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Er det tonen, islam eller samfundets skyld?*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Hvis du vil vide: Terrortruslen er orange, men ikke rød – og sådan har det været i 10 år*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Thorning: Vi var heldige*

Morgenavisen Jyllands-Posten (17.02.15) *Forsidehenvisning: Terrormistænkt hyldet på Nørrebro*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Debat: Kronik: Vi skal handle mod terroren*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Hvad er: Når jeg skriver "Je suis Omar", mener jeg bare hvil i fred*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Debat: Hvad er meningen?*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *V-top undsiger Birthe Rønns tegningskritik*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Naser Khader vender i skyggen af terror tilbage til politik for De Konservative*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Analyse: Flyt til landet med de seks millioner Muhammed-tegnere*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Debat: International debat: Sikkerhedspolitik efter terrorangrebene*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Forsidehenvvisning: Jøder: Vi fik ikke bedre sikkerhed efter Paris*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Ledende artikel: Et eget ansvar*

Morgenavisen Jyllands-Posten (18.02.15) *Vi siger til vores børn: Hold jer lige indenfor et par dage*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Debatten om ytringsfrihed har stadig det evindelige "men"*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Debat: De politisk korrekte og islam*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Debat: Ytringsfriheden har åndenød*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Debat: København-Paris-København – om at se terrorismen i øjnene*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Debat: Solo: Terror kræver handling*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Jeg så en mand med et maskingevær stå og trække i bagdøren*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Et sidste farvel med plads til både tårer og smil*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Terror-debat: Løkke åbner for mere overvågning og flere beføjelser til politiet*

Morgenavisen Jyllands-Posten (19.02.15) *Vi ska være endnu mere jødiske i fremtiden*

Morgenavisen Jyllands-Posten (20.02.15) *Debat: Vi finder os ikke i jeres terrorhyldest*

Morgenavisen Jyllands-Posten (20.02.15) *Ledende artikel: Den fælles værdi*

Morgenavisen Jyllands-Posten (20.02.15) *Debat: Frontalt: Demokratiets ulidelige lethed*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Vi skal ikke begynde som samfund at påtage os ansvaret*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Det tilkommer ikke mig at have holdninger til specifikke tegninger*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Han drejer bare rundt og skyder*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Rekonstruktion*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Nyhedsoverblik: Mange fik akut krisehjælp efter skudattentat*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Den forbandede ungdom*

Morgenavisen Jyllands-Posten (21.02.15) *Debat: Bloggen: Kvalmende reaktioner på terrorangrebet*

Morgenavisen Jyllands-Posten (22.02.15) *Verdens gang: Brølende Muhammed ved Skovsø*

Morgenavisen Jyllands-Posten (22.02.15) *Debat: Mobning forklædt som ytringsfrihed*

Morgenavisen Jyllands-Posten (22.02.15) *Læren af terroren i Norge, Boston, Paris og København*

Morgenavisen Jyllands-Posten (22.02.15) *Debat: Undervejs: En israelsk anmasselse*

Morgenavisen Jyllands-Posten (22.02.15) *Det jordanske spor*

Politiken

Politiken (15.02.15) *Ledende artikel: Vi står fast på frihed*

Politiken (15.02.15) *Forsidehenvisning: Manden med automatvåbnet vendte sig og skød ham på klos hold*

Politiken (15.02.15) *Ekspertes: PET skal holde øje med nye angreb*

Politiken (16.02.15) *Forsidehenvisning: Det Danmark, vi ikke kendte*

Politiken (16.02.15) *Det pludseligt sårbare samfund*

Politiken (16.02.15) *Debat: I to årtier har vi målrettet styret mod konfrontationen – nu har vi fået den*

Politiken (16.02.15) *Offer: Skudt ved Krudttønden*

Politiken (16.02.15) *PET kan ikke overvåge alle potentielle terrorister*

Politiken (16.02.15) *Debat: Velkommen til Bernard Cazeneuve*

Politiken (16.02.15) *Ledende artikel: Stop de hadefulde*

Politiken (17.02.15) *Debat: Ytringsfrihed: Hvorfor står vi så fast på retten til at håne og spotte profeten?*

Politiken (17.02.15) *Ledende artikel: Indenfor murene*

Politiken (17.02.15) *Debat: Islam er ikke terror*

Politiken (17.02.15) *Forsidehenvisning: Hærdet slagsbror blev terrorist*

Politiken (17.02.15) *Udenlandske aviser: Vi skal rykke sammen om vores jøder*

Politiken (17.02.15) *Debat: Flere politifolk stopper ikke terrorangreb*

Politiken (18.02.15) *Debat: Terror: Frihedsrettigheder gælder for alle*

Politiken (18.02.15) *Debat: Ordenes magt: Er vi sikre på, at dobbeltmordet i København var et terrorangreb?*

Politiken (18.02.15) *Så har Thorning prøvet hyldest i Fælledparken*

Politiken (18.02.15) *Debat: Terror: Ny trend i den globale jihad*

Politiken (18.02.15) *Forsamlingsfriheden mangler en ordentlig plads i København*

Politiken (18.02.15) *Kronik: Den forrådede subkultur skaber grobund for terror*

Politiken (18.02.15) *Debat: Liberalisme: Stop nu med at såre os, Birthe Rønn!*

Politiken (19.02.15) *Debat: Lad ikke terroristerne løbe med sejren*

Politiken (19.02.15) *Social lynindsats skal hindre uro*

Politiken (20.02.15) *Debat: Hajen dræbte Finn fra filmklubben*

Politiken (20.02.15) *Måling: 6 af 10 forventer ny terror*

Politiken (20.02.15) *Pressen giver terrorismen en spand kul*

Politiken (20.02.15) *Bag aftalen: Politiske minefelter for Thorning og Løkke*

Politiken (20.02.15) *Debat: Terrorsagen er for vigtig til, at vi bare gør, som vi plejer*

Politiken (20.02.15) *Debat: Terror: Blæs på de internationale konventioner*

Politiken (20.02.15) *Ekspertes: Retsstaten er under angreb*

Politiken (20.02.15) *Luk øjnene*

Politiken (21.02.15) *Debat: Det Debatdanmark, du kender*

Politiken (21.02.15) *Debat: Hvorfor tør Thorning og Obama ikke erkende, at islam og Vesten er i krig?*

Politiken (21.02.15) *Forsidehenviisning: Slap af med den ytringsfrihed*

Politiken (21.02.15) *Vi har aldrig haft så lidt at frygte*

Politiken (21.02.15) *Debat: Retorik: Thornings tale var en balanceakt*

Politiken (21.02.15) *Ledende artikel: Frygt eller fornuft?*

Politiken (21.02.15) *Hygge*

Politiken (21.02.15) *Thorning: Ikke særlig indgribende*

Politiken (21.02.15) *Jeg blev ti år ældre den nat*

Politiken (21.02.15) *Flere tusinde sagde farvel til Omar el-Hussein*

Politiken (21.02.15) *Ekstremisme: Politikere er rystede over rabiate muslimer*

Politiken (22.02.15) *Wallah – skal vi begå et nytårsbræk*

Politiken (22.02.15) *Analyse: Når i længes mod skibskatastrofer*

Politiken (22.02.15) *Sagt i ugen*

Weekendavisen

Weekendavisen (20.02.15) *Skudattentat i København*

Weekendavisen (20.02.15) *Forstå hvem modstanderen er*

Weekendavisen (20.02.15) *Politik på halv stang*

Weekendavisen (20.02.15) *Kronik: Du skal ikke være en, der ser på*

Weekendavisen (20.02.15) *Et skæbnefællesskab*

Weekendavisen (20.02.15) *Maratoninterview*

Weekendavisen (20.02.15) *En messe for det frie ord*

Weekendavisen (20.02.15) *Kan vi ikke bare være mennesker?*

Weekendavisen (20.02.15) *Ledende artikel: Terror i Danmark*

Weekendavisen (20.02.15) *Brobyggerne*

Weekendavisen (20.02.15) *Et angreb på oplysningstanken*

Weekendavisen (20.02.15) *Angst – og tavshed – æder sjæle op*

Weekendavisen (20.02.15) *Der kom en jihadist ud ad porten*

Weekendavisen (20.02.15) *Netanyahus dagsorden*

BILAG 1: EGEN-EVALUERING

I arbejdet med mit bachelorprojekt er jeg blevet opmærksom på særlige arbejdsmønstre jeg har i udarbejdelsen af større projekter, som ikke nødvendigvis er kommet så meget til udtryk, når jeg har indgået i et gruppeprojekt.

Jeg har allerede fra start været opmærksom på min evne til at brede mig over et stort felt, hvilket også undervejs i processen har ledt til små kampe i forhold til at træffe beslutninger om retning og fokus. ”*Kill your darlings*” siges der – det er noget jeg virkelig skal arbejde med. Min fremgangsmåde betyder imidlertid også, at en meget stor del af min arbejdsproces sker oppe i hovedet, hvor jeg forsøger at trække tråde mellem de forskellige tekster, hvorfor min skriveproces også først starter sent. Her starter jeg endnu en proces; at genopfriske det jeg ønsker at bruge – og jeg ender med at lave en masse dobbeltarbejde og have læst en masse ting, som jeg alligevel ikke bruger. Her har jeg tidligere i mine gruppeprojekter nydt godt af mine medstuderendes insisteren på, at skriveprocessen skal i gang i ordentlig tid, så man også kan nå at reflektere over det skrevne.

I det hele taget har min bachelorproces lært mig, at jeg sætter stor pris på godt gruppearbejde. Ikke mindst det fællesskab, som opstår omkring et projekt, som jeg har følt jeg har manglet lidt i denne omgang. Jeg kan godt have brug for den kampgejst, der opstår i gruppesammenhæng og ikke mindst den sparring et gruppearbejde bidrager med. Jeg nyder særligt godt af de teoretiske diskussioner, som jeg føler klæder mig langt bedre på til at bruge teori i praksis og ikke mindst formidle det videre på en forståelig facon. Gruppediskussioner er også gode til at være med til at styre processen. Jeg har flere gange i mit arbejde måtte stoppe op, fordi jeg er blevet usikker på om jeg er kørt ud af en tangent. Her har Pia Heike Johansen, min vejleder, været god til at stille de rette spørgsmål for at spore mig ind på emnet igen. Jeg har kun gjort bug af vejledning i opstarten af mit projekt. Det tror jeg, er et resultat af den måde jeg strukturerer min tid på. I og med en stor del af min arbejdsproces foregår i

mit hoved, og jeg derfor ikke har noget konkret jeg kan sende til min vejleder, afholder mig fra at gøre brug af den ellers gode mulighed for at vende tanker med, og få inspiration fra, andre. Det er noget jeg fremadrettet ønsker at blive bedre til.

Jeg synes om end, at det også har været udfordrende at skulle 'klare alle ærterne selv'. Det har både givet mig en stor frihed til at vælge efter egen interesse og jeg har således fået lov til at dykke ned i et emne, der optager mig meget. Arbejdet med diskursteori har været enormt spændende og givtigt – ikke blot fagligt, men også personligt.

BILAG 2: LÆSERTAL FRA INDEX DANMARK – 2. HALVÅR 2014

TNS Gallup

Læsertal fra Index Danmark/Gallup 2. halvår 2014

De nye læsertal for 2. halvår 2014 er nu frigivet.

Oversigten viser alene tallene for 2. halvår 2013 og 1. halvår 2014 sammenlignet med 2. halvår 2014

	2. halvår 2013	1. halvår 2014	2. halvår 2014
Søndagsaviser			
BT	223.000	208.000	191.000
Berlingske	239.000	213.000	204.000
Ekstra Bladet	216.000	206.000	167.000
Fyens Stiftstidende	137.000	143.000	127.000
Fyns Amts Avis	36.000	36.000	32.000
Jydske Vestkysten	177.000	184.000	158.000
Jyllands-Posten	358.000	354.000	326.000
Nordjyske Stiftstidende	143.000	134.000	124.000
Politiken	426.000	391.000	357.000
Århus Stiftstidende	60.000	48.000	40.000

	2. halvår 2013	1. halvår 2014	2. halvår 2014
Landsdækkende hverdagsaviser			
BT	177.000	169.000	160.000
Berlingske	200.000	179.000	190.000
Børsen	158.000	135.000	140.000
Ekstra Bladet	182.000	176.000	139.000
Information	99.000	85.000	88.000
Jyllands-Posten	290.000	261.000	246.000
Kristeligt Dagblad	104.000	106.000	95.000
Licitationen	9.000	14.000	7.000
MetroXpress	381.000	461.000	506.000
Politiken	339.000	315.000	298.000
Søndagsavisen Total ^a	1.170.000	1.147.000	1.064.000
Weekendavisen (fre)	195.000	197.000	189.000

^a Søndagsavisen: læsning udenfor dækningsområderne 1,2,3,4,5,6,7,8,10,21 og 24 er indregnet i Søndagsavisen Total